

MESINIK

MESINDUSE INFOLEHT

nr 2 (112) aprill 2019

 EML
EESTI MESINIKE LIIT

- **COLOSSi 2017./2018. aasta talvekadude küsimustiku tulemused**
- **EKMÜ juhis mesilasperede ostmiseks-müümiseks**
- **Kalle Toomemaa. Kas mesindusel on tulevikku?**
- **Mesindusprogrammi uus periood**
- **Antu Rohtla. Olukorrast “riigis”**

ESIMEHE VEERG

“Juba linnukesed väljas laulavad...” – seda kevademeelset lastelaulu peaks vist küll igaüks veel kooliajast mäletama. Taas kord on aeg seda tunnet läbi elada, sest “... kena kevade on käes.” Mesilased sumisevad agaralt remmelgavõras ja potsatavad raske koormaga taru lennulauale. Mesindushooaeg hakkab tuure koguma.

Kõrvalseisjad arvavad enamasti, et talvel on mesinik mesinduse muredest prii ja võib rahumeeli lennata lõunamaade randadele lõõgastuma. Tegelikult on enamiku mesinike jaoks asjad siiski hoopis teisi. Näiteks võib olla tekkinud probleeme meemüügiga, mis edeneb oodatust märksa raskemalt. Põhjus on ilmne: möödunud suve kena kodumaine meesaak on tekitanud meeturul küllastuse. Lisaks sellele lööb rohke importmee pealetung meehinda alla. Pealegi räägitakse üha valjuhäälselt kahtlustest kehva kvaliteediga importmee või koguni meevõltsingute ehk meesarnaste toodete tungimisest Eesti meeturule.

Mesinikud kikitavad kõrvu, kui tuuakse esile laborianalüüsidega kinnitust leidnud meevõltsinguid. Aga tarbijad on suure meediapauguga väljahõigatud võltsmee kahtlustest segaduses – kust, kellelt või kas üldse on Eestis enam võimalik osta kindlalt kvaliteetset mett. Mõnedki meesõstjad on pööranud kaupluste importmee purkidega riulitele selja ja otsivad võimalusi osta kodumaist mett ning võimaluse korral otse mesinikult.

Kui sel viisil tõepoolest tõuseb eesti mee maine ja tarbijate ostuhuvi, siis on see meie mesinike jaoks igati positiivne tulemus ning võimalus oma klientide võrgustikku laiendada.

Kui aga tarbijad muutuvad umbusklikuks igasuguse mee kvaliteedi suhtes, siis võib üldine meetarbimine isegi väheneda. Otsigem üheskoos võit, kuidas tarbijaid targemaks õpetada ja kodumaise mee tarvitamisele hoogu anda.

Viimastel aastatel on EMLi juhatust teinud suurt tööd mee ja teiste mesindussaaduste tervislike ja teravistavate omaduste tutvustamiseks ja kasutamise propageerimiseks. Veebilehe www.mesionhea.ee kaudu on võimalik saada erinevat teavet, vaadata filmiklippe ja retseptikomplekte, mis on suunatud nii täiskasvanutele kui lastele. See töö meetarbimise suurendamiseks vajab jätkuvat suurt tähelepanu, eriti lastele suunatult. Ülemaailmne mesilaste päev 20. mail vajaks senisest laialdasemat propageerimist ja mesinike kaasatamist nii koolides kui lasteaedades. Lapsed on tulevased meetarbijad, kuid nii mõnigi neist võib asuda ka mesiniku teele. Lapsed on Eesti mesinduse tuleviku edendamisel ja otsustamisel mõneski mõttes võtmeisikud, kellega peaksime senisest hoopis rohkem tegelema.

EMLi tegevuse üks olulisemaid eesmärke on mesinikele suunatud teavitustöö edendamine. Tähtis on ka mesinduskursuste kaudu nii uute mesinike kasvatamine kui teatud kogemustega mesinikele täiendavate teadmiste jagamine. EMLi Koolituskeskus korraldas 2018. a. kokku 7 mesinduskursust 160 osavõtjaga. Käesoleval aastal on toimumas kokku 5 mesinduskursust, kus senistele auditoorsetele õppepäevadele järgnevad aprilli lõpust ja maikuust praktilised õppused mesilates. Harva, kuid mõnikord siiski vihjatakse, et nõnda kasvatab EML senistele meetootjatele uusi konkurente.

Tähtsam on see, et kursuste kaudu lisandub mesinike vananevasse kogukonda värsket verd, kes Eesti mesindust edasi viib.

Kas on mesinikel lisaks meeturu probleemidele veel muresid? Näiteks mesilaste haigused, pestitsiidide liigsest või väärkasutamisest tekkivad ohud, seadusandluse puudused või lüngad teevad mõistagi meele mõruks. Enamusega neist probleemidest peaks mesinike kogukond saama võitu omavahelises koostöös tegutsedes ja tugevate organisatsioonide ühisrindes riiklike ametkondadega suheldes.

Samas kulutavad mesindussektori sisesed omavahelised kemplemised ja rivaliteet üksnes mõttetult energiat ega aita kuidagi kaasa kõiki ühiselt puudutatavate probleemide lahendamisele. Selliste vastuolude õhutajad ajavad eelkõige taga oma eesmärke, mis mesinike kogukonna ühishuvidest kauge kaarega mööda või lausa üle sõidavad. Kelle kasu või eesmärki on teeninud talvised katsed EMLi mainet määrida ja liikmete hulgas segadust külvata?

EMLi liikmeks astudes, veel enam EMLi aktiivi hulgas tegutsedes tuleb esikohale seada EMLi põhikirjaliste eesmärkide ja eetiliste põhväärtuste järgimine. Just nii ja mitte teisiti aidatakse kaasa EMLi tugevnemisele nii iseenda kui kõigi teiste EMLi liikmete kasuks. Mida ühtsem ja tugevam on EML, seda rohkem suudetakse ära teha Eesti mesinduse edendamisel ja mesinike, sealhulgas EMLi liikmete huvide kaitsel.

Ilusat mesikevadet ja -suve ning heatahtlikku üksmeelt soovides

Aleksander Kiik

MESINDUSPROGRAMM 2019-2022

Kõigepealt: kuna esitatud projekt pole veel kõige kõrgemal tasandil ametlikku heakskiitu saanud, on alljärgnev käsitletav spekulatsioonina soovide tasandil.

Mis asi on mesindusprogramm?

Mesindusprogrammid on Euroopa Liidu poolt loodud tööriist edendamaks mesindust EL liikmesriikides. Täpne nimetus on liikmesriike läbivalt “programm mee tootmise ja turustamise edendamiseks”.

Kuna leheruumist ei piisa, et tulevast programmi detailselt kirjeldada, siis huvilised saavad ülevaate EKMÜ kodulehel, peatükis Koolitus 2019.

Programmi rahastamise suurus sõltub liikmesriigi poolt üles antud mesilasperede arvust. 2018. aastal andis Eesti statistikal tuginedes teada 50 tuhandest mesilasperest, mistap on oodata programmi eelarvet ca 200 tuhat eurot aastas. 2022 algava uue programmiperioodi puhul läheb arvesse ainult ametlikult PRIA registris olevate mesilasperede arv. Poole programmi eelarvest rahastab riieelarvest Eesti Vabariik ja teine pool tuleb Euroopa Liidu eelarvest.

Jätame eelnevast lõigust meelde, et tegu on programmiga mee tootmise ja turustamise edendamiseks ning et tegu on eelarveliste vahenditega – avalik raha, mis pärineb maksudest.

Juba 2016-2019 programmi koostamise käigus lepiti kokku, et perioodi 2019-2022 valmistab ette ja viib läbi Kutseliste Mesinike Ühing. Ühing püstitas ettevalmistuste käigus eesmärgid parandada programmi vahendite kasutamise

läbipaistvust (avalik raha), tuua programmi tegevused lähemale algselt püstitatud eesmärgile (tootmine ja turustamine) ning muuta juba käimasolevad tegevused konkreetsemaks ning eesmärgipärasemaks.

Avaliku raha kasutamine

Raha paneb alati emotsioonid käärima ja selle kasutamine tekitab alati küsimusi. Vältimaks olukordi, kus raha suunamine ühe või teise programmi tegevuse läbiviimiseks võib tekitada tagantjärele küsimusi, on kõikidel puhkudel, kus võimalike teostajaid on teada rohkem kui üks, ette nähtud konkurss parima teostaja leidmiseks. Seda isegi juhtudel, kus avaliku raha kasutamise reeglid seda otsesõnu ei nõua.

Tootmine ja turustamine

Programm jätkab hobimesindusele suunatud teadmussiidreaga senises mahus ja mõne varasema tegevuse ümberkalibreerimise abil (usaldusmesinike hindamine) soovib seda isegi tõhustada. Lisandunud ressurside arvelt algatatakse aga tegevusi, mis on suunatud meetootmise tõhustamisele (nt. tasuta koolitused väiketootjatele, kes soovivad saada elukutseliseks) ja meeturu korrastamisele (nt. turustatava mee ehtsuse ja päritolu analüüsid, turu-uuring).

Lihtsamaks ja eesmärgipärasemaks

Uue programmiperioodi jooksul on eesmärk tuua väikemesinike nõustamine mesinikule lähemale – pärast 2019-2020 läbi viidud usaldusmesinike hindamist ja vastava süsteemi korrastamist võtavad usaldusmesinikud üle väikemesinike nõustaja rolli. Kuna ainuke üldkehtiv standard mesinike kvalifikatsiooni hindamiseks on kutses-

tandard, siis saab tulevikus usaldusmesinik olla vaid mesiniku IV või V kutsega isik. Eesmärk on saada vähemalt üks igati teemat valdav usaldusmesinik igasse maakonda ehk väikemesinikule lähemale. Usaldusmesinikud jätkavad tegevust mesilashooguste monitooringu alal. Põllumajandusamet suhtub väga soosivalt usaldusmesinike rolli “esmaabina” juhtudel, kui taimekaitsevahendi mürgistuse kahtlus tekib nädalavahetusel ja ametkonnal on puhkepäevad. Ka sel puhul on abiks usaldusmesiniku riiklikult tunnustatud kvalifikatsioon mesiniku kutse näol.

Muutused teavitamises

Uuel programmiperioodil kujuneb mesindusprogrammi peamiseks teavitusvahendiks programmi veebileht. Selleks läbib veebileht programmiperioodi jooksul põhjaliku renoveerimise. Nii põhjaliku, et see on tegelikult täiesti uue tegemine, mis kestab eelarvelistel põhjustel praktiliselt kogu perioodi. Tulemuseks saab olema veebileht, mis eelkõige tagab kogu programmi poolt toodetud teabe kiire ja süsteemse kättesaadavuse (nt. otsingud märksõnade põhjal kogu materjalist) ning mis on kasutajasõbralik – mesindusprogrammi veebileht peab olema lihtsalt kasutatav igapäevale, kellel on internetiühendus ja selle külge ühenduv masin.

Kuna suund on teabe jagamisele veebilahenduste abil, siis paberandjal perioodika ilmumist mesindusprogramm enam toetama ei hakka.

Teabepäevad

Uue programmi raames hakatakse väljaspool aktiivset mesindushooaega korraldama kahte

kahepäevast üleriigilist teabepäeva. Programmi kolmandal aastal korraldatakse seoses ühe sellise teabepäevaga ka rahvusvaheline mesinduskonverents Eesti mesindusteaduse tutvustamiseks ja välismaise edumeelse mesindusmõtte maaletoomiseks.

Kohalike teabeürituste tarbeks finantseeritakse programmi vahenditest aastas 150 loengutundi. Nende loengute osas jätab programm endale suurema õiguse loenguteemade valiku juures kaasärääkimisel: loeng peab olema suunatud selliste teadmiste ja oskuste arendamisele, mis aitaks eelkõige vältida mesilaste hukkamist ning toetaks programmi põhieesmärki – edendada mee tootmist ja turustamist.

Meeturuga tegelemine

Meeturuga tegeletakse kahest aspektist: ühelt poolt võetakse väga põhjalikult ette meie kaubanduses

(sh. laadad, turud, OTT) realiseeritav mesi – 3 aasta jooksul peaks ettenähtud rahastamise abil olema võimalik lasta läbi analüüsida kogu Eestis leiduv meesortiment. Seda eelkõige selleks, et aidata riiklikul järelevalvel vabastada turg ausate meetootjate ja -kauplejate jaoks. Väiksemas mahus algab samalaadne tegevus nii Eestis toodetava kui ka maaletoodava kärjepõhja osas.

Teoreetilisel tasandil hakatakse esimest korda põhjalikumalt uurima, mis Eesti mee (mesindussaaduste) turul üldse toimub. Konjunkturiinstituudi poolt teostatud mesinduse struktuuriuuring on küll iga kord lühidalt käsitletud ka meeturul toimuvat, kuid seda etteantud andmete põhjal. Pealegi pole meeturu uurimine olnud nende põhieesmärk.

Nüüd on plaanis töötada kõigepealt välja meeturu (mis on spetsiifiline nähtus) uurimiseks sobiv

metoodika ja igal programmiaastal turu-uuring läbi viia. Raske on edendada või parandada midagi, mille tegelik seisukord on teadmata.

Kokkuvõtteks: ees seisavad 3 huvitavat aastat, mille jooksul programmi teostajad soovivad alles jätta ja edendada häid väljakujunenud traditsioone, parandada mõne aastate jooksul viledaks kulunud koha ning võtta kasutusele paar uut tööriista.

Lähem lugemine: https://mesinikud.ee/artiklid/2019_008_Mesindusprogramm.pdf

Mesindusprogrammi uut perioodi tutvustas Tago Holsting

ARVAMUS EML-I JUHATUSE TEGEVUSE KOHTA

Arvamus EML-i juhatuse tegevuse kohta

Meie oleme esimene inim-põlvkond, kes näeb oma silmaga keskkonnakatastroofi lähenemist, ja viimane, kes veel suudab seda pidurdada.

Lugupeetavad mesinikud, mesindushuvilised ja loodusesõbrad!

27 aastat tagasi, pärast nõukogude korra kokkuvarisemist Eestis, varises kokku kogu põllumajanduse, sealhulgas mesinduse juhtimise süsteem. Lagunesid majandid, suured mesilad jäid hooleta ja hävisid. Mesilasperede arv langes lühikese ajaga 20 000

piirimaile. Olgu siinkohal mainitud, et pärast II Maailmasõja lõppu loendati Eestis 17 000 mesilasperet. Taasiseseisvunud Eestis vastu võetud maa- ja omandireformi seadus oli vastuoluline ja väike-tootjate (arvan sellesse gruppi ka mesinikud) suhtes mitmeski mõttes vaenulik. Ega asjata ei tehtud nimetatud seadusesse rakendamise käigus üle 40 suurema ja väiksema paranduse.

Nõukogude ajal olid juhtimissüsteemid üldjuhul lineaarsed. Nii oli ka toonase Põllumajanduse ministereiumi koosseisus Aianduse ja Mesinduse Valitsus, mille koosseisu kuulus ka mesinduse osakond. Osakonnas töötasid erialase ettevalmistuse saanud spetsialis-

tid, kaasa arvatud veterinaararst, kes oli saanud vastava erialase (mesinduslase) ettevalmistuse. Maakondades (rajoonides) olid Aiandusvalitsuse kaubakontorid, kus töötas (vähemalt üks) mesinduslase tundev inimene, peaaegjalikult praktik. Mesinikud võisid (said) pöörduda oma muredega otse nimetatud ametnike poole, vaatamata sellele, kas nad olid majandite mesinikud või – nagu toona nimetati – individuaalmesinikud. Vajadusel käisid kaubanduskontorite spetsialistid ka kohapeal mesinikke abistamas, nõustamas (isegi mesilaste talvepesasid korraldamas). Eespool nimetatud spetsialistid (praktikud) käisid kevaditi mesilaste proove võtmas ja neid laboratooriumi toimetamas.

Proovide analüüsitulemused kanti mesila passi, mille alusel sai vahetada vaha kärjepõhja vastu.

Ministereiumi mesinduse osakonna juurde oli põllumajanduse ministri käskkirjaga loodud mesinduse nõukogu. Mesinduse nõukogusse kuulusid mesinduslase teadurid, eesrindlikud mesinikud-praktikud ja ka mõned kohalike seltside tegelased.

Kuigi vanemad mesinikud nuresid vahel mesinduse osakonna spetsialistide nõrkade mesinduslase teadmiste ja kogemuste üle, toimis see süsteem kuni 1992. aasta alguseni. Mesinduse osakond tegelas (peamiselt majanditest) mee varumise ja pakendamiseks. Kuna mee riiklikud kokkuostuhinnad olid madalad, hakkasid ettevõtlikumad mesinikud tegelema õietolmu kogumisega. Õietolmu hind ületas mitmekordselt (6-8 korda) mee hinna. Ka õietolmu kokkuostu ja realiseerimist kureeris mesinduse osakond. Siis mesinduse osakonna tegevus lõpetati ja mesinikud jäid omapäi. Eesti mesinduse päästmine sai olla ainult mesinike endi asi. 1. veebruaril 1992 kogunes põllumajandusministereiumi saali arvukalt mesinikke, et asutada Eesti Mesinike Liit. Paraku tekkisid juba organisatsiooni asutamisel erimeelsused ja asutamisprotokollile kirjutas kohalolnutest alla ainult 18 inimest. Eesti Mesinike Liidu asutamiskoooleku kokkukutsumisel olid suured teened endisel põllumajandusministereiumi mesinduse osakonna juhil Tõnu Brigaderil. Kooolekust võtsid osa ka mesinduse osakonna endised töötajad Tiit Aamisepp, Varje Vahenõmm ja mesilashaiguste spetsialistid Sirka Arro ja Nikolai Raudsepp.

Asutamisprotokollile kirjutasiid alla: J. Gruntstein, V. Karpender,

E. Kilter, M. Kin, R. Koobas, E. Kroon, G. Lauringson, A. Liin, I. Paunmaa, H. Pulk, A. Rehtsalu, A. Rohtla, L. Sööt, A. Zimmer, A. Turgan, H. Türk, A. Õun ja P. Õun. Vahemärkusena olgu öeldud, et juba varem, 1988. aastal oli loodud Eesti Põllumajandusmuuseumi juurde Eesti Mesinike Klubi ja 1991. aastal Paul Padjuse eestvedamisel Eesti Mesinike Ühistu. Ühistu juhatus pidas esimeseks sammuks ja vajaduseks ajakirja "Mesinik" väljaandmise taastamist, mille ilmumise okupatsioonivõimud olid 1940. aasta juulis lõpetanud. Ühistu jõudis välja anda ühe numbriga ajakirja "Mesinik". Teise numbriga jaoks oli toimetusel materjal koos, kuid rahapuudusel edasine töö katkes.

Alates 1995. aastast hakkasid aianduse ja mesinduse seltsides regulaarselt toimuma teabepäevad.

1995. aastal Karksi-Nuia Aianduse ja Mesinduse Seltsi eestvedamisel (esimees L. Nael) korraldatud piirkondlikest õppepäevadest võttis tihti osa 100-150 mesinikku, kellest mitmed tulid kohale Pärnu-, Valga-, Tartu-, Põlva-, Järva-, Rapla- ning Läänemaal. Mõned ei pidanud paljaks sõita Karksi-Nuia ka Saaremaalt. Praktiliselt oli tegu ülevabariiklike teabepäevadega.

EMLi abil saadi ka mesilastele söödahukrut – ajal, mil enamik toidukaupu oli saadaval talongide alusel. Mesilasperesid registreeriti vallamajades, kust väljastati ka tõendid mesilastele söödahukru ostmiseks. Teiseks EMLi teeneks tuleb lugeda põllumajandusministereiumilt 2002.–2003. aasta talvekahjude kompenseerimiseks saadud toetust.

Majanduskriisi päevil toetas EML Töötukassa poolt algatatud

üritust "Töökas mesilane abiks töötule". Seda programmi vedas edukalt Eha Metsallik, ja nimetatud programmi raames toimunud koolitustest võttis osa üle 2 000 inimese.

Suurema hoo sai mesinike koolitamine sisse, kui alustas tööd Eesti Mesindusprogramm. Ka nimetatud programmi tööerakendamine kulges läbi raskuste, sest toonane rahastamissüsteem ei võimaldanud lektoritele operatiivset töötasude ja muude kulutuste väljamaksmist. Et süsteem hakkaks toimima, olid Mesinike Liidu juhid sunnitud tegema pangalaenu, pantides selle tagatiseks oma eluasemed. See oli väga suur risk, kuid tänu sellele käivituisid regulaarsed üleriigilised ja ka kohalikud mesinike teabepäevad.

Kahjuks käis Eesti Mesinike Liidu töö erimeelsuste tõttu juba toona läbi raskuste ega rahuldanud kõiki liidu liikmeid. Erimeelsuste ja erihuvide tõttu lahkusid liidust üsna pea mitmed huvigrupid, kes ei olnud rahul EMLi juhatuse tööga. Nii on EMList selle loomisest peale lahkunud üle 100 liikme, kellest suurem osa toimetavad tänapäevani edasi väiksemate organisatsioonidena. Koos liikmete lahkumisega loovutati ka positsioon läbirääkimiste laua taga, midagi vastu saamata. On täiesti ebaloominguline, et suurt 600-liikmelist organisatsiooni juhitud esindajal on läbirääkimistel kasutada üks hääl, nagu ka 8-liikmelist gruppi esindaval inimesel. Demokraatlikus ühiskonnas on põhimõte, et suurimat ühiskondliku gruppi esindava organisatsiooni esindajal, kellel on oma liikmete ees ka suurem vastutus, peab olema organisatsiooni esindamisel suurem kaal. Nii võiks olla valitsusega (ministereiumiga) läbirääkimistel näiteks igal grupi esindajal üks hääl

iga 50 liikme kohta. Väiksemad organisatsioonid peavad oma huvide kaitseks kas ühinema mõne suurema organisatsiooniga või leppima otsustajate ringist väljajämisega. Eesti Vabariigi Riigikogu valimistel jälgitakse sama printsiipi: erakond, kes ei suuda ületada valimiskünnist, jääb ootama paremaid aegu või ühineb mõne teise erakonnaga. Tänapäevane konflikt ei ole tekkinud üleöö, vaid selle alged ulatuvad aastasse 2010, kui kutseliste mesinike soovil kärbiti varroaldesta tõrjumise kulutusi, mis moodustasid Mesindusprogrammi eelarvest aastatel 2004-2007 17,7%; aastatel 2007-2010 6,2% ja alates 2010. aastast ainult 2%.

Samas suurenesid summad mesilaste tõuparandusele e. teisistõnu emadekasvatusele 6,8%-lt 2007-2010 17,3-le %-le. Põhimõtteliselt oli ju emadekasvatust vaja arendada ja paljundada heade omadustega mesilaste liine, kuid mis jäid tulemata, olid emad. Samas jäid toeta tegelikud emadekasvatavad, nagu Mai Endla, Vahur ja Ülle Talimaa ning veel mitmed väiksemad emadekasvatavad. Realiseerimata on ka toonane lubadus hakata EMLi liikmetele müüma mesilasemasid soodushinnaga. Sellest ajast peale liidu sisesed vastuolud teravnesid ja muutusid ajapikku EMLi arengut pärssivaks.

Omamoodi demoraliseerivalt mõjus ka praktika, kus juhatusele hakati inimesi valima nimekirja alusel. Iga inimene on omaette isiksus, mistõttu isiksuseomaduste peitmine nimekirjade taha on minnalaskmine ja lihtsama vastupanu teo kasutamine. Selline juhatuse valimine on samuti vähendanud EMLi juhatuse, aga ka kogu organisatsiooni populaarsust ja mõjujõudu. Ajast ette rutates olgu öeldud, et varem või hiljem oleks konflikt

nagunii vallandunud.

Tulemuseks on see, et 27 aasta jooksul on EMLi saanud kinnine, piiratud liikmeskonnaga klubiline organisatsioon, mis oma "rangete reeglite" järgi otsustades sarnaneb kurikuulsale Vabamüürlaste loožiga.

Sellise organisatsiooni loomine ei olnud asutajaliikmete eesmärgiks. Eesmärk oli vaba ja demokraatlik kutseorganisatsioon, kus igal liikmel on sõnavabadus ja eneseteostamise õigus (EV Põhiseaduse § 19). Õigusi ja vabadusi tohib piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust (EV Põhiseaduse §11).

Teiseks praeguse kriisi põhjuseks on usaldamatus, sest suusõnalised lepped nii juhatuse sees kui ka väljaspool seda ei pea.

Kolmandaks kriisi või seisaku põhjuseks on asjaolu, et me nagu häbeneme iseennast. Nii peeti liidu 25. sünnipäev vaikselt ja muude tegemiste varjus (pimedas ja teki all) kusjuures korraldajad ei leidnud isegi 20 minutit, et anda sõna veel ainsale tegusale asutajaliikmele. Eriti solvav oli see, et enne seda paluti mul sõnavõtt ette valmistada.

Varsti on käes EMLi 30. sünnipäev. Selleks tuleb valmistuda. Me peame endast andma laiemalt teada kogu Eesti elanikkonnale ja korraldama selle tähistamiseks konverentsi, andma välja artiklite kogumiku, mis kajastab meie liidu läbikäidud teed 30 aasta jooksul.

Nüüd seisame taas valikute ees. Valikud on rasked – kas jätkata vanamoodi või hakata liitu

reorganiseerima ja uuendama. Valiku langetavad muidugi mesinikud. Umbes 10 aastat on räägitud sellest, et meie ajakiri vajab värskendamist ja autorite kollektiiv suurendamist või uuendamist. Meil on terve rida akadeemilise taustaga ning suurte kogemustega mesinikke, kes on nõus oma teadmisi ja tähelepanekuid jagama. Laiendatud ajakirja toimetuse läbi saame julgustada ka nooremaid mesinikke oma kogemustest kirjutama ja sellega suurendama ajakirja populaarsust ning lugejaskonda. Ka vajab ajakirja temaatika laiendamist. Ajakirjast peavad saama vajalikku teavet nii väikesed, keskmised kui ka suuremad mesinikud. Kõik need ja muud taolised ettepanekud on kadunud nagu kaevu. Mesindus on ala, millega tegelevad väga mitmesuguse eriala ja ettevalmistusega inimesed – piltlikult öeldes presidendist paadialusteni. Kõigile peab meie ajakirjas olema vajalikke teemasid lugemiseks, ja sajakiri peab olema kättesaadav nii mesinikele, mee tarbijatele kui ka lihtsalt asjahuvilistele.

Neljandaks organisatsiooni arengu piduriks on olnud liigne tsentraliseeritus. Kõik otsused tehakse kitsas ringis (juhatuses) ja need ei jõua tihti mesinikeni, või kui jõuavad, siis suure hiline misega, vahel isegi moonutatult... Näitena võib tuua kasvõi viimase uudise taruotustele kehtestamise kohta. Minu poole pöördus küsimusega maakonnalehe ajakirjanik ja küsis, kas on tösi, et mesila PRIAs registreerimisel nõutakse tasu 15 € pere kohta. Hea uudis oli pööratud pea peale ja raske on ennustada selle negatiivset mõju. Jällegi kommunikatsioonihäired! Esimene teave on alati usutavam kui järgmine, mis selle ümber lükkab. Internet on hea asi, aga selle kõrval peab olema hõlpsasti kättesaadav ja

regulaarselt ilmuv infoallikas ka paberandjal. Tuletan siinkohal meelde, et minu küsitluste kohaselt ei ole internetti 40%-l mesinikest vanuses 65+.

Hämmastav on ka see, et organisatsiooni liikmeskond kasvab väga aeglaselt ja hõlmab ümmarguselt ainult 10% mesinike üldarvust. Miks see on nii??

Eriti valus on kuulda, kui mõned nooremad organisatsiooni liikmed, kes on oma esmase koolituse saanud EMLi ABC-kursustel, nimetavad organisatsiooni mõttetuks!! Miks??

Informatsioonivaegus tekitabki kuulujutte, valestimoistmisi ning halvemal juhul ka vaenu.

Põhjus on kindlasti selles, et me ei ole avameelselt rääkinud organisatsiooni tööst, selle positiivsetest külgedest ega ka puudustest. Tulen veelkord tagasi liidu eespool mainitud 25. sünnipäeva juurde. Liidu sünnipäeva tulnuks tähistada konverentsiga, kus oleks olnud ettekanded liidu arengust, saavutustest, tänapäevast ja visioonidest. Välja tulnuks anda ka artiklite kogumik, sisuks organisatsiooni areng ja tulevikunägemused. Oma organisatsiooni tegevusest rääkimine (arutamine) oli korraldajate poolt peidetud teabepäeva taha, ning jäigi selle varju. Sellega kahjustus kogu organisatsiooni maine.

Teisistõnu, EML on sattunud eelneva tegevuse (või tegevusetuse) tagajärjel auku, millest väljaronimiseks tuleb teha kardinaalseid struktuurilisi kui ka juhtimisalaseid muudatusi. Ilmselt on võim nii mõnus, et unustatakse tegelik olukord ja kaineastavad faktid. Tõeline mesinik-praktik ütleb: "Asi on mokas, kuid elama peab, kusjuures on

teadmata, mis saab homsest päevast."

Meeletu haiguste levik, geneetiline saastatus, pestitsiidide järjest suurenev kasutamine ja meeturil valitsev kaos on need tegurid, mis hirmutavad ja on sundinud või ka sunnivad edaspidi inimesi mesilaste pidamisest loobuma.

Esimeseks sammuks peaks olema tegevuse raskuspunkti viimine kohalikesse organisatsioonidesse e. seltsidesse. Selleks aga tuleb muuta põhikirja ja liikmeks laekumise ning kasutamise korda. Seltsid planeerivad ja korraldavad ise oma tööd (näiteks teevad ravimite ühistellimusi, korraldavad teabepäevi, õppusi ja näitusi, vaha töötlemist, kärjepõhja vahetamist, vajadusel ka mee pakkimist ja turustamist, ekskursioone jne.) Ülevabariiklikud teabepäevad jäägu väga suurte põhiprobleemide arutamiseks.

Keskliit ehk juhatuse moodustuks kohalike organisatsioonide pealikutest (esindajatest), kes arutavad küsimusi, mis tuleb viia valitsuse (ministeeriumi) ette. Keskliidu pädevusse peab jääma ka osavõtu otsustamine Põhja- ja Baltimaade mesinike ja muude organisatsioonide tööst. Ei ole ju loogiline, et näiteks eespool nimetatud organisatsioonide mesilaste haigustelasele konverentsile ei lähetatud mitte ühtegi veterinaarsti.

Keskliidult aga ootame kokkuleppeid VTAga haiguste leviku tõkestamiseks ja usaldusmesinikele vet.arsti abi õiguste andmist, aretustöö eest vastutajatelt aga selgeid seisukohti kohaliku mesilaspopulatsiooni kaitsmiseks ja geneetilise saaste vähendamiseks. Pestitsiidide kasutamise pidurdamine on E. liidus taas tõusnud tera-

valt päevakorrale. Nimelt esitasid 30 Euroopa tipptheadlast Euroopa Komisjonile raporti 150 kõige ohtlikuma pestitsiidi keelustamiseks. Komisjon arutas raportit kinniste usta taga ja pani selle lihtsalt kalevi alla. Ei saa mööda minna ka sellest, et Eesti on üks suuremaid pestitsiidide kasutajaid (500 g. ühe elaniku kohta), samal ajal kui Euroopa Liidu keskmine näitaja on poole väiksem. Nende probleemide lahendamiseks ei piisa "käsulaudadest" ega heade tavade propageerimisest, vaid tuleb teha koostööd valitsusasutustega (ministeeriumi(de)ga ja meie poolt valitud (valitavate) EL saadikutega.

Tuleb taasjõustada mesilaste tauditõrje seadus (RT 1938,97,836) ja mesilastaudide tõrje määrus (RT 1939,47,375) või valmistada ette ja võtta vastu uued regulatsioonid.

Praegu võtkem aga aeg maha ja kui kired on vaibunud, tuleme kokku, et tõsiselt arutada mesinduse tulevikku ja sellega koos ka meie endi ja meie laste ning laste-laste tulevikku. Praegune juhatuse, kes on sattunud konflikti keskmesse, ei ole mitmetes "pattudes" otseselt süüdi, kuid peaks siiski kaaluma mandaadi uuendamist.

Jõudu asjade arutamisel!
Antu Rohtla

MESINDUSE HEA TAVA. MESILASPEREDE OST JA MÜÜK.

Mesilaspere ostu ja müügi hea tava eesmärk on muuta ostuprotsess läbipaistvaks - heas tavas kirjeldatakse soovituslikku mesilaspere suurust ostu-müügi hetkel ja vajalikku kaasnevat infot.

Mesilaspere ostu ja müügi hea tava ei sisalda kauplemist sülemitega, sest sülemitega kaasneva ebasoovitava geneetika ning haiguste levitamise risk muudavad sülemid ohuallikaks.

MESILASPERE KOOSSEIS OSTU-MÜÜGIPROTSESSIS

Tervikliku mesilaspere koosseisu mesilaspere ostmisel kuuluvad nii mesilased, mesilasema kui kärjed¹. Viimaseid jagunevad haudmekärgedeks (nii kaanetatud kui ka kaanetatamata haue) ja söödakärgedeks (suir, mesi või talvesööt). Pere hinna sisse kuulub tavaliselt vaid mesilaspere kärgedel, mis tähendab, et taruinventari/transpordikasti vms saab kaasa eraldi kokkuleppe alusel. Vastav kokkulepe tuleb tehingu osapooltel sõlmida ning ostjal võimaliku lisatasuga arvestada.

1. MESILASPERE SUURUS OSTU-MÜÜGI HETKEL

a. Kevadised talvitunud pered

Kevadiste talvitunud mesilasperede parim ostu-müügi hetk on kuni võilille õitsemise alguseni, kuni 1-15. mai. Talvitunud tava suuruses mesilaspere peab olema nii tugev, et:

	Langstrothi raam	Ferrari raam	Eesti raam
Mesilased katavad	8-10 raami	9-13 raami	8-10 raami
Haudmekärgede arv kokku ²	5+ raami	7+ raami	5-6 raami
Neist kaanetatud haudmega ³	3+ raami	5-6 raami	3+raami

Kevadistes talvitunud peredes on hea tava kohaselt eelmise suve mesilasema.

b. Kevadised talvitunud idupered

Kevadiste talvitunud mesilasperede parim ostu-müügi hetk on kuni võilille õitsemise alguseni, kuni 1-15. mai. Talvitunud iduperede raamide arv on väiksem, sest mesilaspere tehti eelmise suve teises pooles ning see pere ei jõudnud areneda põhiperekseks. Sellele vastavalt tuleb ümber arvestada ka mesilaspere soovituslikud suurused:

	Langstrothi raam	Ferrari raam	Eesti raam
Mesilased katavad	5-6 raami	7-9 raami	5-6 raami
Haudmekärgede arv kokku	3-4 raami	5-6 raami	3-4 raami
Neist kaanetatud haudmega	2+ raami	3+ raami	2+ raami

Kevadistes talvitunud iduperedes on samuti hea tava kohaselt eelmise suve mesilasema.

c. Suvised idupered

Suvised idupered ostetakse juuni- ja juulikuus. Tüüpiliselt müüakse kuuel Langstroth või Eesti raamil või kümnel Farrar raamil. Mesilaspere peab olema nii tugev, et:

	Langstrothi raam	Ferrari raam	Eesti raam
Mesilased katavad	5-6 raami	7-10 raami	5-6 raami
Haudmekärgede arv kokku	3-4 raami	6-7 raami	3-4 raami
Neist kaanetatud haudmega	2-3 raami	3-4 raami	2-3 raami

Suistes iduperedes on hea tava kohaselt käesoleva suve mesilasema.

d. Ostmine raamikaupa

Alternatiivina võib mesilaspere osta haudmekärgede arvu järgi. Pere võib koosneda x arvust haudmekärjest ja kahest kattekärjest.

e. Pakettpere

Pakettpere on tavaliselt 1,5 kg mesilasi ja mesilasema transpordikastis müümiseks, haudmekärge ei ole. Pakettperesid müüakse käesoleva aasta paaranud või paaramata emaga selleks sobival ajahetkel.

2. OSTU-MÜÜGIPROTSESSIS VAJALIK KAASNEV INFO

Ostjal on oluline teada ostetava mesilaspere tõugu ning tausta. Eraldi tuleb küsida mesilasema vanust ning märkimisviisi (märkimata, värv, number vms). Hea tava kohaselt on müüdavates mesilasperedes märgistatud mesilasemad. Oluline on saada ülevaade mesilaspere tervislikust seisust. Talvitunud pere korral tuleb müüjalt saada teada eelmise aasta mesilaspere varroosi raviplaan – millal, mis vahenditega ja kuidas tõrjuti varroalesta ning milline oli pere tervislik seisund. Samuti on oluline küsida müüja mesinduspiirkonnas Ameerika haudmemädaniku ja Euroopa haudmemädaniku esinemissagedust ning, kui mesilas on tehtud Ameerika haudmemädaniku proovi, siis nende tulemusi. Kui müüdav mesilaspere ei vasta mingites kriteeriumites ülaltoodud heale tavale, kirjeldatakse müüja poolt ostjale erisusi põhjalikult.

¹Erandiks on pakettpere müük, kus kärge ei ole.

²Haudmekärjeks loetakse kärge, millest vähemalt 2/3 moodustab haue.

³Kaanetatud haudmekärjeks loetakse kärge, millest vähemalt 2/3 moodustab kaanetatud haue.

EKMÜ PÕHIKIRJALISTEST MUUDATUSTEST

Paljudele Mesiniku lugejatele on Eesti Kutseliste Mesinike Ühingu (EKMÜ) tuttav organisatsioon ning ühingu tegemistega ollakse kursis. Aga kindlasti on ka neid, kellele meie tegevus ja põhimõtted nii hästi teada ei ole. Alljärgnevalt tutvustan EKMÜ peamisi tegevussuundi ning põhikirjalisi muutusi.

EKMÜ sätestab oma põhikirjas, et ühingu tegevuse üheks eesmärgiks on mesinduse tutvustamine, edendamine ja arendamine. Teiseks eesmärgiks on Eestis kasvatatavate mesilasrasside sobivuse uurimine ja aretus. Kolmandaks eesmärgiks on mee ja teiste mesindussaaduste tootmise arendamine ja propageerimine.

Kuidas me neid suundi igapäe-

vaselt arendame? Ühingu kaitseb ja esindab oma liikmete huve riigiasutustes ja partnerorganisatsioonides. EKMÜ on alati esindatud kohutemistel Maaeluministeriumis ja Põllumajandusametis. Riigisektor võtab EKMÜd mesinduskompetentsi vallas tõsise partnerina. Hea koostöö ning nüüd ka peatne liikmestaatus on saavutatud Eesti Põllumajandus-Kaubanduskogaga. Liikmete teadmiste ja oskuste arendamiseks korraldab ühingu iga aasta talveperioodil viiepäevase õppetsükli. Koolitajad on meil olnud erinevate ülikoolide õppejõud, riigiametnikud, mesinikud Soomest, Rootsis, Lätist, Taanist. Lisaks sellele oleme külastanud mesindusettevõtteid ja emadekasvatatajaid ja -aretajaid Saksamaal, Taanis, Soomes, Rootsis, Lätis,

Poolas. Ka sel sügisel on plaanis üks väljasõit.

Oleme korraldanud erinevaid kursusi, välja andnud brošüüre jne. EKMÜ annab välja mesiniku kutset. Aastatel 2019-2022 on EKMÜ mesindusprogrammi vastutav täitja. 2019. aasta kevadel oleme välja töötanud kaks olulist juhust mesinduses orienteerumiseks. Esiteks "Head mesindustavad", mille eesmärgiks on tuletada mesinikele meelde ja tutvustada uutele tulijatele, milline võiks olla see ühtne käitumismuster, et tagada mesilasperede heaolu, mesinduse jätkusuutlikkus ja mesindussaaduste turvalisus. Teiseks juhiseks on "Mesilasperede ostu-müügi hea tava", mille eesmärgiks on muuta ostuprotsess läbipaistvaks. Headest tavades kirjeldatakse mesilaspere

suurust ostu-müügi hetkel ja muud vajalikku kaasvat infot. EKMÜ tahab head mesinduspraktikat eest vedada, toetada ja arendada. Kogu info leiab Eesti Kutseliste Mesinike Ühingu kodulehelt.

Põhikirjaline muudatus

Oluliseks põhikirjaliseks muudatuseks ühingu on see, et ühingu on nüüd liikmed ja toetajaliikmed. Ühingu liikmeteks saavad olla juriidilised isikud ja FIE'd, kes järgivad ühingu häid mesindustavasid ja tegelevad mesindussaaduste, -inventari, muu mesindusettevõtluse jaoks vajaliku sisendi tootmise või vahendamise või mesindussaaduste käitlemisega. Ühingu liikmel on õigus valida ja saada valituks ühingu juhtorganitesse, osaleda kõikides aruteludes, koolitustel, õppereisidel, teha ettepanekuid juhatajale, osaleda aastakoosolekul jne. Küll aga puudub toetajaliikmel hääleõigus ehk ta ei saa osaleda hääletamisel. Toetajaliikme liikmemaksu suurus on 50% liikmemaksust.

koosolekul jne. Ühingu liige peab tasuma liikmemaksu. Kindlasti ei kuulu EKMÜsse ainult suurmesinikud, meil on liikmeid ka väikese perede arvuga mesinike hulgas.

Kes on toetajaliige? Toetajaliikmeks võivad olla nii juriidilised kui füüsilised isikud, kes soovivad kaasa aidata ühingu eesmärkidega kooskõlas olevale tegevusele. Toetajaliige võib samuti osaleda kõikides aruteludes, koolitustel, õppereisidel, teha ettepanekuid juhatajale, osaleda aastakoosolekul jne. Küll aga puudub toetajaliikmel hääleõigus ehk ta ei saa osaleda hääletamisel. Toetajaliikme liikmemaksu suurus on 50% liikmemaksust.

Keda me ootame Eesti Kutseliste Mesinike Ühinguga liituma? Ootame kõiki ärksaid ja tegusaid ettevõtteid ja inimesi, kes hoolivad Eesti mesindustest, soovivad asja-

kohast infot, koolitusi, kontakte jne. Kõigil ühingu liikmetel on võimalus Eesti mesindust heaks midagi ära teha. Ühingu iga liige saab panustada ühingu tegevustesse, olgu selleks siis keeleoskus, administratiivoskus, turundusoskus vms. Oleme avatud ning konstruktiivne ühingu. Rohkem infot meie kohta leiad: www.mesinikud.ee

30.03.2019 valis EKMÜ aastakoosolekul kaheks aastaks uue juhataja: juhataja esimees Mart Kullamaa, juhataja liikmed Jaanus Tull, Siiri Ottsmann, Heimar Steinpilm, Siim Õunap, tegevjuht Tago Holsting.

Ilusat mesindussuue soovides
Siim Õunap

MESILASPEREDE TALVEKAOD 2017./2018. AASTAL

Pika töö tulemusel on valmis COLOSSi uurimisrühma 2017./2018. aasta talvekadude aruanne. Uus, möödunud talve puudutav küsimustik on valmis. Sellega saate tutvuda aprillikuu "Mesinikus" ja mesindusprogrammi kodulehel.

KOKKUVÕTE

COLOSSi talvekadude tööühma 2018. aasta kevadel läbi viidud standardiseeritud küsitluses osales 36 riiki, nende seas 3 riiki väljastpoolt Euroopat. Vastajaid oli 25 363, kes edastasid andmeid ühtekokku 544 879 talvitunud mesilaspere kohta. Talvel 2017/2018 oli 26 379 perel (4,8%) tegemist probleemse emaga, talvitumisel hukkus 54 525 (10,0%) peret ja loodusest tulenevatel põhjustel 8 220 peret (1,5%). Vaatlusalusel talvel moodustasid talvekaod ühtekokku 16,4%, kuid riigiti oli kadude suurus väga erinev,

ulatudes 2,0 protsendist kuni 32,8 protsendini. Tulemuste usaldusväärsuse taset (confidence interval, CI) on hinnatud 95%-le.

Võttes arvesse ka eelmiste aastate talvekadude analüüsi, võib öelda, et väikemesinikud, kellel on kuni 50 mesilaspere, kannavad suhtarvulolulise suuremaid kahjusid kui suurmesinikud. Nende mesinike talvekaod, kes viivad oma mesilasi rändele, on aga märgatavalt väiksemad kui neil, kes mesindavad paiksest. Korjetaimede kui mesilasperede talvekadude mõjutajate hindamisel tuvastati, et kuue taimeliigi (viljapuude, rapsi, maisi, kanarbiku ja sügiseste söödakultuuride) intensiivse korjega kaasneb suurenenud talvekadude risk. See avastus nõuab edasist uurimist ja selgitamist.

Küsitluse raames andsid vastanud mesinikud teada, kui palju peresid neil läks talvituma, ja kui palju neist

peredest

(a) oli kevadel küll elus, kuid peres oli probleem emaga (ema puudus, pesas oli töomesilaste e. vääremade munetud küürakhaue või ema munes viljastamata mune);

(b) oli hukkunud või peres oli alles kõigest paarsada mesilast;

(c) oli hukkunud mitmesuguste looduslike tegurite tõttu.

Selleks, et saada teada, kui palju oli talvekadusid kokku, liideti a + b + c ja jagati talvituma läinud perede arvuga. Arvestusest jäid välja vigased või ebaloogilised vastused, kuid enamikus riikides moodustasid need vastustest siiski suhteliselt väikese osa. Paljud küsitluses osalenud riikidest olid seadnud sisse veebis vastamise võimaluse, millega tehti vastuste kodeerimisel ja süstematiseerimisel juba suur eeltöö ära. Kui 2016. ja 2017. aastal oli küsimustiku

täitjaid vastavalt 29 ja 30 riigist, siis 2018. aasta kevadel saadi vastuseid juba 36 maalt, mis on kõigi aegade rekord. Esmakordselt osalesid küsitluses Portugal, Kreeka ja Bulgaaria ning pärast mõneaastast vaheaega saatsid oma andmed jälle Inglismaa ja Ungari, samuti Holland, kes jäi küsitlusest ainsal korral kõrvale 2017. aastal. 2018. aasta kevadel läbi viidud küsitlus oli senistest kõige arvukam ka osalenud mesinike hulga poolest.

Küsitluses osalenud Euroopa Liidu riikidest osales küsitluses 21 796 mesinikku, kellel talveks 2017/2018 läks talvituma 395 704 mesilaspere. Neist 4,8% oli emaga probleeme või ema puudus, 11,9% hukkus talvitumise ajal ja 1,2% looduslike põhjustel. Ühtekokku oli küsitluses osalenud EL riikides talvekadude protsent 17,9. See vastab suures osas kõigi küsitluses osalenud Euroopa riikide talvekadudele, kuid on neist siiski mõnevõrra suurem. Euroopast vastasid küsimustikule 25 029 mesinikku 476 040 talvituma läinud perega. Mesilasemaga oli probleeme 4,6%, 11,0% hukkus talvel ja 1,2% looduslike tegurite toimel. Euroopa riikide

talvekaod kokku olid 16,8%, mis on suhteliselt lähedane Euroopa Liidu maade talvekadudele.

Nagu juba eelmiste aastate küsitlustest ilmses, varieeruvad talvekaod nii riigiti kui ka riikide sees piirkonniti. Kui näiteks Inglismaal ja Hispaanias olid piirkondade vahelised erinevused väikesed, siis Poolas ja Saksamaal olid need märkimisväärsed. Paraku on riike, kus küsitlus ei ole hõlmanud kogu territooriumi, vaid üksnes üksikuid piirkondi (Itaalia, Hispaania, Prantsusmaa, Bulgaaria ja Portugal).

2017./2018. aasta talvel olid suurimad talvekaod Portugalis (32,8%), kes osales küsimustikus esmakordselt. Suured kaod olid ka Sloveenias, Põhja-lirimaal, Inglismaal, Walesis, Itaalias ja Hispaanias – seega peamiselt Lääne-Euroopa maades. Samasugune pilt avanes ka talvel 2015/2016, kuid erines sellele eelnenud talvest, kui kõige suuremad talvekaod olid Saksamaal, Hispaanias, Mehhikos, Maltal ja Serbias. Bulgaarias, kes on COLOSSi küsimustiku täitjana samuti uutlunuk, olid talvekaod 2017/2018 kõige madalamad, küündides vaid

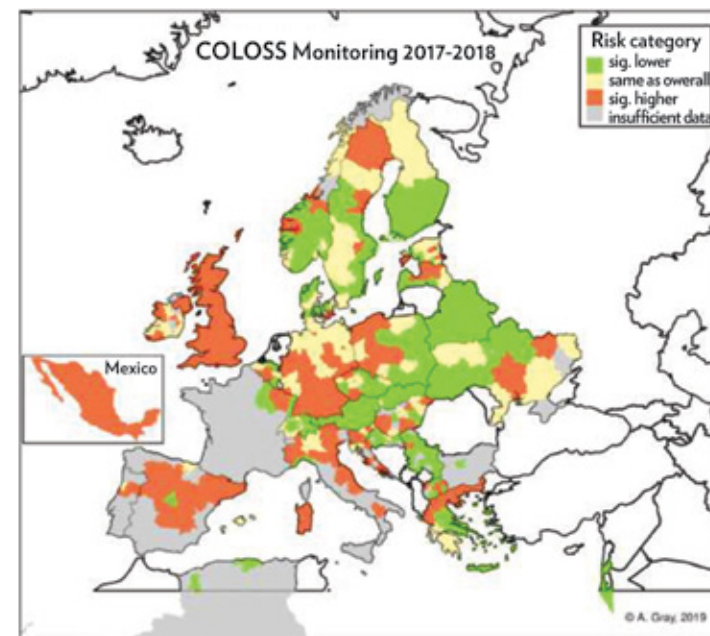
2 protsendini. Samas on Bulgaaria andmed pärit kõigest 27 kutseliselt mesinikult. Talvekaod olid väikesed ka Valgevenes, Serbias, Iisraelis, Alžeerias ja Slovakkias – kõikjal 10% või alla selle. Eelnenud aastal olid kõige väiksemad talvekaod Norras, Põhja-lirimaal ja Alžeerias, kõige suuremad aga Mehhikos (5%) ja Portugalis (10%). Probleemsest või puuduvast emast tulenevad kaod kõikusid 2017./2018. aasta talvel 1,1 protsendist Bulgaarias kuni 20,3 protsendini Sloveenias. Aasta varem oli see näitaja Sloveenias aga kõige madalam.

Paraku ei saa talvekadude suuruse muutumises tuua välja mingit trendi: talvel 2017/2018 oli see keskmiselt 16,4%, talvel 2016/2017 – 20,9% ja talvel 2015/2016 – 12,0%. Kuigi talvekaod on aastati väga erinevad, on selle põhjus praegu veel ebaselge ja nõuab edasist uurimist. Sama kehtib ka eelpool juba mainitud korjetaimede kohta, mille mõju mesilasperede talvitumisele on täheldatav, kuid selle mõju ulatus praegu veel ebaselge.

Tegemist on kompleksse küsimusega, sest ühest küljest aitavad need taimed katta mesilaste söödavajadusi ajal, kui looduses on sööta juba vähe – eelkõige korjeperioodi lõpu poole. Teisest küljest pikeneb selle tõttu haudmeperiood ja varroaleta reproduktioon ning pere võib nõrgeneda. Kolmas mesilasperede nõrgestaja on põllukemikaalid.

KAART

Piirkonnad, milles on võimalikud talvekaod, on sõltuvalt riskistastmest tähistatud punase/rohelisega (kõrge/madal). Piirkonnad, milles talvekadude risk on madal, on kollased. Piirkonnad, mille kohta puuduvad piisavalt hinnangut võimaldavad andmed, on hallid. Piirkonnad, mis küsitluses ei osalenud, on tähistatud valgega (tühjad alad).

TABEL. COLOSS: Mesilasperede 2017./2018. aasta talvekadude hindamise lõpptulemused (usaldusväärsusega 95%). Perede suremuse protsent on arvatud talvituma läinud peredest, kes hukkusid/läksid kaduma mesilasema seletamatute probleemide või hukkumise või looduslike tegurite tõttu. Küsitluses osalenute protsent tuletati vastava maa mesinike hinnangulisest üldarvust.

Riik	Küsitluses osalenuid	Talvituma läinud peresid	Perede suremus/kadu (%)	Suremus/kadu emast tingitud probleemide tõttu (%)	Suremus/kadu looduslike tegurite tõttu (%)	Talvekaod kokku (%)	Vastanuid mesinike üldarvust (%)
Alžeeria ¹	116	12677	5.2	3.4	1.2	9.8	<1
Austria	1391	28373	8.6	3.2	0.5	12.2	5
Belgia	482	3725	16.5	2.3	0.6	19.4	5
Bulgaria ^{1,2}	27	4074	0.7	1.1	0.2	2.0	<1
Eesti	169	5660	8.7	4.3	3.3	16.4	3
Hispaania ¹	173	19869	14.4	9.0	2.8	26.2	<1
Holland	783	5665	16.3	---	---	---	9
Horvaatia	209	17430	10.4	2.2	1.2	13.7	2
Iirimaa	348	2958	12.2	9.2	1.2	22.6	12
Israael	54	26922	0.5	5.8	1.8	8.2	11
Inglismaa	485	2800	20.2	6.1	1.9	28.1	2
Itaalia ¹	352	12317	17.2	8.9	3.3	29.4	1
Kreeka	301	31187	9.4	7.5	1.4	18.4	1
Läti	406	12770	8.7	6.7	1.2	16.6	9
Makedoonia	171	10918	5.6	6.2	1.5	3.	-
Malta	11	287	4.5	7.7	1.0	13.2	4
Mehhiko	64	29240	5.1	8.8	5.7	19.6	<1
Norra	727	9102	6.7	3.5	1.5	11.7	18
Poola	307	13226	10.1	3.5	0.6	14.2	<1
Portugal ¹	58	6896	15.3	6.1	11.4	32.8	<1
Prantsusmaa ¹	531	16926	11.0	4.5	0.6	16.1	1
Põhja-Iirimaa	106	515	24.1	5.2	0.6	29.9	11
Rootsi	2260	19570	9.6	3.6	1.7	14.9	15
Saksamaa	10167	121296	15.2	3.1	0.7	18.9	8
Serbia	224	16419	5.2	1.7	0.6	7.4	2
Slovakkia	420	6499	6.6	2.8	0.6	10.0	2
Sloveenia	397	8825	9.0	20.3	0.6	29.9	4
Soome	352	8780	3.9	5.9	0.8	10.7	12
Šotimaa	345	1852	11.9	7.9	3.9	23.7	19
Šveits	1370	18807	7.9	5.2	0.7	13.8	8
Taani	1076	11524	8.9	4.5	0.3	13.7	17
Tšehhi VR	1181	20567	9.0	3.2	0.9	13.0	2
Ukraina	627	22621	6.7	2.1	2.4	11.3	<1
Ungari	208	17564	13.4	4.9	0.1	18.4	1
Wales	34	214	13.1	10.7	2.8	26.6	2
Valgevene	114	2469	3.2	3.8	0.3	7.3	---
KOKKU	25363	544879	10.0	4.8	1.5	16.4	

¹ Küsitlus ei hõlmanud kogu riiki, vaid üksikuid piirkondi.

² Küsitluses osalesid üksnes kutselised mesinikud, kellel on kuni 3 mesilat.

COLOSS: MESILASPEREDE TALVEKADUDE UURING 2018/2019

Mesilaste suremus on viimasel kümnendil kogu maailmas muret tekitavalt kasvanud. COLOSS on rahvusvaheline teadlaste ühendus, mis korraldab iga aasta kevadel küsitluse mesilaste talvekadude ja nende tõenäoliste põhjuste kohta. Saadud andmete põhjal hinnatakse mesilasperede suremuse riski ja mesiniku tegevuse (varroaõrje, rändmesinduse, kärgede asendamise jne.) vahelisi seoseid. COLOSSi epidemioloogia töörühm on koostanud standardiseeritud iga-aastase küsimustiku, millele Eesti mesinikel on olnud võimalus vastata alates 2013. aastast.

Rohkem kui 1000 teadlast teevad selle võrgustiku erinevates töörühmades koostööd. Epidemioloogia töögrupp on koostanud standardi-

seeritud küsimustiku, et selgitada välja suremuse peamised põhjuslikud tegurid ja anda mesinikele säästva toimetuleku strateegiaid.

Kutsume teid täitma 2019. aasta küsimustikku. See võimaldab teil võrrelda teie vastuseid teiste maade mesinike omadega. Teie andmete põhjal saame hinnata mesilasperede suremise suhtelist riski ja mesinike otsuste, näiteks varroaõrje, mesilasperede rändeviimise ja kärgede asendamise vahelisi seoseid. Lisaks püüame kindlaks teha suremuse riski suhtelised erinevused eri piirkondades ja jälgida neis käimasolevaid uurimisprojekte.

Te osaletegi sellises jätkuuringus, mis lisab teie vastustele veelgi enam kaalu. Varasematel aastatel on Eesti mesinike osalemine COLOSSi

küsimustiku täitmisel olnud kahetsusväärset loid ja Eestit puudutavad tulemused vastajate vähesuse tõttu vähe informatiivsed. Õnneks oli korrektselt esitatud vastuseid 2017. ja 2018. aastal juba oluliselt rohkem, osaliselt tänu usaldusmesinike aktiivsele koostööle. Loodame väga, et ka sellel aastal on teie aktiivsus suurem. Küsimustikku täitma asudes võtke kindlasti käealust materjalid, kust vajadusel kontrollida andmeid möödunud hooaja mesilasperede, mesilasemade (vanus, päritolu) ja ravi (varroaõrje) kohta.

Oleme teile koostöö eest väga tänulikud!

Aivar Raudmets
Eesti riikliku mesindusprogrammi
2017-2019 projektijuht

MESILASPEREDE TALVEKADUDE UURING 2018/2019

Lugupeetud mesinikud!

Järgnevalt saate küsimustikuga eelnevalt tutvuda ja seda soovi korral käsitsi täita. Küsimustiku täitmiseks vajaliku veebilinki leiate www.mesindusprogramm.eu

Teie privaatsuse kaitseks teie isikuandmed kodeeritakse ja neid ei edastata kolmandatele isikutele. Teie kontaktandmeid kasutatakse üksnes siis, kui ankeedis esitatu vajab täpsustamist.

Palun lugege küsimustikku tähelepanelikult ja vastake nii paljudele küsimustele kui võimalik.

Küsimustik suletakse 1. juunil 2019.

Palun pange tähele, et punaste numbritega küsimused on kohustuslikud.

☺ Teave teie nime ja aadressi kohta eemaldatakse failist enne andmete töötlemist ja hoitakse konfidentsiaalsena.

Ees- ja perekonnanimi _____

E-mail _____

Telefoninumber _____

1. Kirjeldage oma peamise mesila või tegevuse asukohta ja märkige, mis on

a) mesilale lähima linna/alevi/aleviku/küla nimi? _____

b) ja mesila (või lähima asula) postiindeks? _____

2. Mitu mesilagruppi teil on?

3. Kas teie mesilagrupid paiknevad üksteisest kuni umbes 15 km kaugusel? Kui teil on vaid üks mesila, vastake palun jah.

Jah Ei Ei tea

E2 Mesilasperede arv, talvekaod ja perede staatus möödunud talvel. Palun arvestage talve kui perioodi, mis jääb mesilasperede talveks ettevalmistamise lõpetamise ja uue hooaja alguse vahele. Selle küsimustikuga püüame koguda teavet tootmisperede kohta. Arvesse lähevad mesilaspered, mis on piisavalt tugevad ja kus on korralik ema, et saada tootmisperele kohast meesaaki.

4. Mitu põhiperet (tootmis-mesilasperet) teil oli enne talve 2018-2019?

E3 Järgmisena küsitakse hukkunud mesilasperede arvu. Palun lugege hukkunud mesilasperekst sellist peret, kus mesilased on surnud (või kus on elus vaid mõnisada mesilast), VÕI hukkunud looduslike tegurite tõttu, VÕI ELUS mesilasperet, kus on emaga probleem (nt lesehaudet munev ema või ema puudumine), mida ei ole võimalik lahendada. IGA HUKKUNUD MESILASPERE PUHUL LOETAKSE PÕHJUSEKS VAID ÜHTE NEIST KOLMEST KATEGORIAIST.

5. Mitu nendest (4) veel ELUS olevatest, kuid probleemse või hukkunud emaga mesilasperedest hävis? Kui peresid ei hukkunud, kirjutage 0

6. Mitmes nendest (4) olid mesilased hukkunud looduslike tegurite tõttu (tulekahju, torm, üleujutus, vandalism, vargus, karu, nugis, hiir, rähn, langenud puu)?

7. Mitu nendest (4) mesilasperedest hävis hukkamise läbi MUUL PÕHJUSEL (v. arvatud punktides 5 ja 6 nimetatud põhjused)?

8. Kui mitmel surnud mesilasperedest (7)

a) oli palju surnud mesilasi tarus või taru ees?

b) ei olnud ühtegi või oli vaid mõni surnud mesilane tarus või tühja taru ees?

c) olid surnud töomesilased kärjekannudes ja tarus ei olnud sööta (märgid nälgajäämisest)?

d) olid surnud töomesilased kärjekannudes ja tarus oli sööta?

e) ei olnud ühtegi ülalnimetatud sümptomist?

PALUN PANGE KÜSITUD ANDMED VÕIMALUSE KORRAL KIRJA IGA PERE KOHTA ERALDI.

9. Mitu talvitunud mesilasperedest (4) olid pärast talve 2018-2019 nõrgad, aga ema oli olemas?

E4 Soovime välja arvutada mesilasperede arvu muutumist, seega: kui teil olid kevadel (1. mai seisuga) 2018 mesilaspered ja te mäletate nende arvu, vastake palun järgmisele kahele küsimusele, arvestades majandushooaja algust alates kevadest:

10. Mitu põhiperet (tootmis-mesilasperet) teil oli a) kevadel 2018 (eelmisel aastal)?

b) kevadel 2019?

E5 Järgmised küsimused on seotud tingimustega mesilasperedes, mesilast ümbritseva keskkonnaga ja mesilaste hooldamisega:

11. Mitmes talvitunud mesilasperes oli uus, 2018. aastal paarunud mesilasema? Ei tea

12. Mil määral märkasite 2018. aastal oma mesilasperedes probleeme mesilasemaga, võrreldes sellega, kuidas tavaliselt on olnud?

Rohkem Normaalselt Vähem Ei tea

13. Võrreldes mesilasperedega, kus on vana ema, talvitusid noorte emadega pered

Paremini Ei olnud erinevust Halvemini Ei tea või ei pidanud vajalikuks jälgida

14. Kui mitmes ELUS mesilasperes täheldasite tarus pärast talve suures koguses roojaplekket? Ei tea

15. Kas viisite mõne oma peredest 2018. aastal vähemalt ühel korral meekorje või tolmeldamise eesmärgil rändele?

Jah Ei Ei tea

16. Ligikaudu mitu protsenti haudmekärgedest te asendasite ühe mesilaspere kohta aastal 2018?

0% 1-30% 31-50% rohkem kui 50%

17. Kas suurem osa teie mesilasperedest sai 2018. aastal märkimisväärset korjet ühelt või mitmelt järgnevatest taimedest?

a) Viljapuud-marjapõõsad Jah Ei Ei tea

b) Raps e. õlikaalikas Jah Ei Ei tea

c) Tatar Jah Ei Ei tea

d) Kanarbik Jah Ei Ei tea

18. Kas olete jälginud (monitoorinud) varroatoosist tabandumist oma mesilasperedes ajavahemikus aprill 2018- aprill 2019? Jah Ei Ei tea või ei pidanud vajalikuks

19. Kas tegite oma mesilasperedele ajavahemikus aprill 2018 - aprill 2019 varroatoositorjet?

Jah Ei Ei tea või ei pidanud vajalikuks

20. Palun märkige tabelisse, millisel kuul vahemikus aprill 2018 - aprill 2019 te avastasite oma põhiperedes varroalesta ja millal alustasite neis varroatoositorjega või tõrjekavaga? Meetod/Vahend:	Raviga alustamise kuu: 2017												
	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	September	Oktoober	November	Detsember	2018			
	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	September	Oktoober	November	Detsember	Jaanuar	Veebruar	Märts	Aprill
Varroalesta nakatumise taseme monitooring (nt langenud lestade loendamine)													
Lesehaudme eemaldamine													
Hüpertermia (haudme/mesilaste kuumtöötlemine)													
Teised biotehnilised meetodid (nt. püüniskärg, lesehaudme täielik eemaldamine, ema vahetamine)													
Sipelghapperavi, lühiajaline													
Sipelghapperavi, pikaajaline (nt. MAQS)													
Piimhapperavi													
Oblikhapperavi - tilgutamine													
Oblikhapperavi - subleerimine (aurustamine)													
HiveClean/BienenWohl/BeeVital													
Tümoool (nt. Apiguard, ApilifeVar)													
Tau-fluvalinaadid (nt. Apistan)													
Flumetriin (nt. Bayvarol)													
Amitraas (ribadena, nt. Apivar)													
Amitraas (fumigatsioon/aerosool)													
Amitraas (tilgutamine, nt. Bipin)													
Kumafoss (Perizin)													
Kumafoss (ribadena, nt. CheckMite+)													
Teised keemilised vahendid													
Teised meetodid													

LISAKÜSIMUSED

21. Mis on selle maakonna/piirkonna nimetus, kus peamiselt asuvad teie mesilaspered?

-----

22. Kui te andsite oma mesilasperedele möödunud talveks ettevalmistamisel täiendavat suhkrusööta (suhkrulahust või invertisuhkrut), siis mitu kg suhkrut (kuivainet) põhipere kohta kulus?

23. Kas teie mesilaspered asuvad kohas, kus varroatoosi ei ole veel avastatud? Jah Ei Ei tea

24. Kas olete märganud oma mesilasperedes halvatud/deformeerunud tiibadega mesilasi (2018. aasta suve jooksul), mis võib viidata varroatoosiga kaasnevale deformeerunud tiiva viirusele?

Üldse mitte Vähesel määral Arvukalt Ei tea

25. Kõige enam kasutate oma mesilas järgmiseid meetmeid:

a) talvel võrkpõhja	☐ Jah	☐ Ei	☐ Ei tea
b) talvel isolatsiooniga taru	☐ Jah	☐ Ei	☐ Ei tea
c) plasttaru	☐ Jah	☐ Ei	☐ Ei tea
d) mul on sertifitseeritud mahemesila	☐ Jah	☐ Ei	☐ Ei tea
e) varroatolerantsest mesilast pärit emasid	☐ Jah	☐ Ei	☐ Ei tea
f) väiksemaid haudmekanne (5,1 mm või väiksemad)	☐ Jah	☐ Ei	☐ Ei tea
g) looduslikku kärge (ilma raamita)	☐ Jah	☐ Ei	☐ Ei tea
h) vaha ostmist väljastpoolt oma mesilast	☐ Jah	☐ Ei	☐ Ei tea
i) haudmeruumis (korpuses) sünteetilist kunstkärge	☐ Jah	☐ Ei	☐ Ei tea

26. Kas olete oma mesilas/mesilates märganud Aasia vapsikut (*Vespa velutina*)? Jah Ei Ei tea

27. Kui suureks (eurodes) hindate kulusid varroalesta tõrjele ühe mesilaspere kohta ajavahemikul aprill 2018 - aprill 2019?

Täname teid väga küsimustikus osalemise eest. Teie vastused sisestatakse COLOSSi suurde andmebaasi ja need aitavad selgitada välja talvekahjusid kogu maailmas. Tulemused avaldatakse mesindusalastes väljaannetes.

Heade soovidega
Aivar Raudmets

Eesti riiklik mesindusprogramm 2017-2019
mesindusprogramm@gmail.com

KAS MESINDUSEL ON TULEVIKKU?

Aastal 2017 avaldati enam kui 15 000 teadlaste pöördumine ja hoiatus inimkonnale, et kui me sama jõhkral ja hoolimatult jätkame, siis ootab meid kõiki ees hukkumine. Nüüdseks on allkirju kogunenud üle 20 000, teadlased on välja pakkunud üldised suunad, kuidas peaksime edasi liikuma, et vältida katastroofi. Kõikjal maailmas korraldatakse klii-

mamuutustele ja elurikkuse vähenemisele pühendatud konverentse. Ja ometi ei liigu asi sõnadest kaugemale. Inimene ei taha muutuda, ja kellelgi ei ole välja pakkuda seda võluväge, mis paneks iga inimese muutuma. Nii hävitab ahnus elu meie planeedil. Inimene arvab, et tal on selleks õigus, on ta ju justkui kõige täiuslikum olend ja tema otsustab,

kellel on õigus elada ja kellel mitte. Tänu oma kõrgelt arenenud peajuule suudab ta ümbritsevat maailma "heaperemehelikult" ja ratsionaalselt soovitud suunas muuta. Maailma küll, aga mitte iseennast. Kahjuks muudab kiiresti arenev IT-tehnoloogia meie aju ja mõtlemisvõime juba praegu tõntsiks ja üleüldse üleliigseks, meie ainukeseks vajalikuks oskuseks saab

õigetele nuppudele vajutamine. Juhmistunud inimene näeb väärtust vaid rahal, loodus on tema jaoks pelgalt ressurs, mille saab "targa tegutsemisega" rahaks muuta. Nii näiteks ei ole elaval metsal mingit väärtust, küll aga saab mets kohe väärtuse, kui see on maha võetud ja palgid virna laotud. Loomulikult pakub mets ju ka mitmeid teisi väärtusi, kuid see on palgivirna kõrval tühine, marginaalne. Keegi käib metsas marjul või seenel, keegi lihtsalt puhkamas ja hingerahu leidmas, keegi aga teiste omasuguste, meist vaid veidi erinevate elusolendite tapmist nautimas.

On ka veel teine, meile kõigile palju meeldivam ja igati optimistlik võimalus – see, et "ilma ots" ei saabuigi veel mitte homme ega ülehommel, vaid laseb meil edasi kesta ja oma arenguteed jätkata ning lõpuks isegi endale kosmoseavarustes uus koduplaneet leida. Nii jätkame vanaviisi ja elame justkui ime ootuses, et meid päästetakse, või päästame end oma "tarkusega" ise. Kõige optimistlikumate prognooside järgi inimkonna arvukuse kasv jätkub, kuid siis aeglustub ja ei ületa 10 miljardit. Ja meie tootlike jõudude kasv ja loodusressursid tagavad kõigile inimestele niisuguse elukvaliteedi, mis on saavutatud kõige rikkamates maades. Nafta ei löpe iialgi otsa, vastupidi, teda tekib juurde isegi tühjaks ammutatud maa-rdlates. Niisiis, julgelt edasi!

Kas meile on mett tarvis?

Maailma meeturg on üleüllastunud ja hind langeb. Nõudlus puudub. Sellise olukorra on loonud põhiliselt Hiina mee ja võltsmee üha suurenev pealetung meeturul. Hiina mesi on oma "headuses" ammu tuntud: ta on kogutud valdavalt saastatud korjealadelt või rohkelt suhkruga söödud mesilasperedelt, toorena tarust eemaldatud ja tehases järeldoodeldud. Mee töötlemise tehnoloogia on hästi välja arendatud ja nii on tema kvaliteedinäitajad väga head. Tõsi küll, mõnikord juhtub ka äpardusi, et näiteks diastaasiarv ul-

tub 40-ni ja rohkem, kuid üldiselt on näitajad normi piires. Mõningatel andmetel on Hiina mee eripäraks, et tee hulka segatuna kutsutakse ta esile tugeva tumenemise, seda arvatavasti kõrgeenenud metallide sisalduse tõttu. Laialt kasutatakse mee ultrafiltreerimist, mis eemaldab meest õietolmu ja teised naturaalsed komponendid, isegi antibiootikumid, seega teeb võimatuks analüüsidesidena kindlaks määrata mee päritolumaad. Mee ultrafiltreerimise käigus teda kuumutatakse ja seejärel lastakse kõrge rõhu all läbi väga peente filtrite. Niisuguseid tehnoloogiaid käsitletakse tavaliselt mee võltsimisena, kuid kuna tegemist on kasumliku ettevõtmisega, siis levivad need hoogsalt paljudesse maadesse. Ameerika kauplustest võetud analüüsid on näidanud, et 75% metest ei sisalda õietolmu. Need n.-õ. "kaasaegsed" tehnoloogiad levivad kindlasti ka meile, nende järele on siin lausa vajadus, kuna meie põhilise meetaim – raps annab mett, mis kristalliseerub sageli juba kärgedes ja seega tuleb ta valmimata kujul tarust eemaldada ja järeldoodelda. Mee kiire eemaldamine suurendab ühtlasi meesaaki. Hiina mesi on kuulus ka oma hea hinna poolest. Ameerikas maksab ta 1 \$/kg. Seega on mesinike jaoks väga ahvatlev segada seda kohaliku mee hulka ja müüa tarbijale, kes väärtustab kõrgelt kohaliku kvaliteetmeti. Seda loomulikult ka tehakse.

Võltsmesi alustas laiemat pealetungi siis, kui selleks tekkis vajadus – kui vähenes naturaalse mee tootmine seoses mesilasperede kõrge hukkumisega. Võltsmee tootmise tehnoloogia on tänapäeval viidud "täiuslikkuseni": on välja töötatud spetsiaalsed siirupid, kasutatakse erinevaid lõhna- ja maitseaineid ja tarretist tekitavaid aineid. Võltsmeel on väga head keemilised ja organoleptilised näitajad, see kristalliseerub sama hästi kui naturaalne mesi. Tavaliselt on nii, et kui inimesele – mee ostjale antakse maitsta erinevaid mesi, siis ta

valib ikka võltsmee kui parima. Kui ta on juba võltsmeega harjunud, on teda raske ümber veenda, ta suhtub naturaalsesse meesse kahtlustavalt. Paljudes maades ulatub võltsmee osakaal juba 40-80%-ni ja äri on tulus. On selge, et see raskendab ausatel mesinikel oluliselt naturaalse mee müüki ja tegelikult hävitab mesinduse aluseid niivõrd, et ohustab kogu mesinduse edasikestvust.

Võltsmee vastu on asutusel viimasel ajal aktiivselt võitlema. Palju loodetakse tuumamagnetresonantsi meetodile (nmr-spectroscopy), mis on praegu veel väljatöötamise faasis. Kuna mesi on maailma eri paigus väga erineva koostisega, on erinevate mete jaoks vajalikud ka globaalsed andmebaasid, mis on samuti alles väljatöötamise algfaasis. Vaja on sügavamat teaduslikku arusaamist teguritest, mis mõjustavad erinevat mee kvaliteedi näitajaid. Kõik see on alles uurimise ja väljatöötamise järgus. Magnetresonantsi meetod analüüsib üle 30 näitaja ja peaks olema võltsijatele hirmutav. Paraku on võltsmesi saatuse ironiana teinud oma võidukäigu maailmas just viimase 10 aasta jooksul, mil nimetatud meetod on olnud tuntud ja toiduainete kvaliteedi määramisel kasutatud. Kuna loodusliku mee koostis varieerub tugevasti ja sõltub väga paljudest teguritest, jätab see kvalifitseeritud võltsijatele veel piisavalt tegevusruumi. Nii on mee võltsijad kontrollijatest alati samm võrra ees ja uute kontrollseadmete areng sunnib ka neid arenema ja oma tehnoloogiad veelgi täiustama.

Omaette teema on erinevat päritolu mete segamine. Ka meil on niisugune tegevus laialt levinud. Mee sissevedu on raskesti kontrollitav, kuid kasvab iga aastaga, ja me ei tea, millal see saavutab taseme, mil Eesti oma tootmine muutub üleareuseks, s.t. mil võõras mesi rahuldab kogu sisetarbimise. Edukad "ärimehed" saavad mee kätte Ukrainast hinnaga 1,44 €/kg ja Lätist 2 €/kg (Lätis on praegu odavaim hind 1,77€/kg!). Ahvatlev!

Muidugi on ebareaalne, et nii odav Läti mesi saab olla naturaalne, võimalik on hoopis selle Hiina päritolu või võltsing. Kui tegu oleks naturaalse Läti meega, ei oleks ju tarbija jaoks vahet – Lõuna-Eesti mesi ei erine millegi poolest Põhja-Läti meest. Kahtlemata annab mee segamine ettevõtlikele inimestele head tulu. Oluline on ka märkida, et Eesti rapsime segamine “kõrgkvaliteetse” võltsmeega võib tõsta selle kvaliteeti ja anda eelise turul nende kõrval, kes müüvad oma kivistunud või ülekuumutatud rapsimett. Nagu teada, on meil mee kvaliteedi oluliselt alla viinud kõikjal domineeriv raps, mis tagab küll kõrged saagid, kuid annab kõigist meetaimedest kõige halvemalt mett. Isegi päevalill on parem, kuigi sageli tahetakse päevalillemett paigutada tehnilise mee alla. Küllap on paljudel mesinikel isiklik kogemus, kuidas rapsi tulekuga kadus umbes 90% klientidest, kes olid harjunud saama head mett. Nüüd on inimeste harimisel saavutatud küll edu, et see on looduslik, puhas ja tervislik jne., kuid klientidel kaob üpris kiiresti mälestus tõeliselt heast ja väärtuslikust meest.

Niisiis, Ukrainast saab head ja odavat mett. Tuleb aga veel mainida, et Ukraina mesinikud ei rõõmusta, kui keegi Eestist või mujalt pärit kurjategija ostab neilt mett hinnaga näiteks 1,44 €/kg. Mõned neist räägivad, et niiviisi on sõnnik meest kallim. Ja püüdnud sinnapoole, et saaksid meekilost 2 \$. Tõenäoliselt on mee suurematele tootjatele. Ja isegi niisuguse hinna puhul on raske konkureerida “kvaliteetse” võltsmeega. Kuid loomulikult oleks niisuguse hinnaga kodumaise mee müük suureks abiks tarbijale ja aitaks välja tõrjuda võltsimett. Tarbija on ju omapärane olend, kes arvab, et mesi peab olema tema jaoks hea ja odav ka siis, kui kõik muud hinnad tõusevad.

Kas meile on mesilasi tarvis?

On huvitav märkida, et võltsmee laia-

ulatuslik pealetung demonstreerib ka seda, et kui kogu maailmas peaksid mesilased äkki kaduma, ei kao ometi mesi. Elame maailmas, kus mesilastel ja meel ei ole seost.

Aga tolmeldamine. Palju on räägitud põllu- ja aiakultuuride tolmeldamisest, sellest, et ligi 1/3 meie toidulauast kaetakse mesilaste abiga. Lisaks veel metsikud taimed looduses, kes samuti vajavad tolmeldamist. Ilus jutt muidugi. Kuid Ameerika suurpõlumees on ammugi kuulutanud, et ta ei vaja mesilasi, need on talle vaid tüliks. Erandiks on üksnes mandlikasvatavad, kes ei saa ilma mesilasteta läbi, kuid vajavad neid ainult kaheks nädalaks kevadel. On tehtud kindlaks, et 35% maailma toidutaimedest vajab putuktolmeldamist, kuid meie põhilised toidutaimed on kas tuultolmlevad või isetolmlevad. Need on kõik teraviljad, kartul, mais, riis, soja (?). Puu- ja aedviljad muidugi vajavad, kuid nende osatähtsus on suhteliselt vähene. Meil Eestis vajab mingil määral tolmeldamist põhiliselt ainult raps, sest ilma mesilaste tolmeldamiseta küpseb ta ebaühtlaselt ja koristuskaod on suuremad. Muidugi on ju ka veel looduslikud taimed, kes vajavad mesilasi ja on koos nendega pikalt koos eksisteerinud ja evolutsioneerunud. Kuid loodust pole meile ju vaja!

On ka veel mitmed teised mesindussaadused, mis moodustavad erinevate tõbede leevendamiseks ja raviks terve mesilaste apteegi. Kahjuks on apiteraapia areng peatunud ja ta on jäänud eelmise sajandi 80-ndate tasemele. Praegu elame ajastul, kus õige ravi toimub keemiaga ja looduslikud või alternatiivsed meetodid ei ole küll mitte keelatud, kuid ometi mitte soovitud. Haigele endale võib neist küll palju kasu olla, kuid teistele mitte.

Kas meile on teadmisi tarvis?

Meie praegune nn. tõejärgne ajastu kinnitab, et teadmisi ei ole vaja, sest juba praegused teadmised on piisavalt täiuslikud. Suurt Tõde me küll

ei tea ja selleni on raske jõuda, kuid elame hästi ka ilma selleta. Meil on üheaegselt palju tõdesid. Teaduslikul uurimistööl on loomulikult mõte, sest ta on tavaliselt hästi rahastatud, lisaks annab lisaväärtusi, nagu publikatsioonid, prestiiž ja aukraadid. Ja mõnikord isegi tulemust. Seal, kus teadmisi ja arusaamist jääb väheks, täidab puuduva lünka sageli ebateadus. See on loomulik protsess ja viitab teaduse võimetusele või soovimatusele tegelda oluliste asjadega või tundmatute nähtustega. Praegu ei julge keegi isegi mõelda, kui suure osa meie nn. kindlatest teadmistest moodustavad väärarusaamad, eksitused, väljamõeldised ja otsesed võltsingud, s.t. pseudoteadmised. Mesindus ei ole erand, ka siin on tunda ebateaduse pealetungi ja laialt levitatakse poolikuid teadmisi.

V.G. Kaškovski toob hea näite isiklikust praktikast. Eelmisel sajandil oli kõigile tõestatud, et parimad mesilased on kaukaasia hallid mägi-mesilased, nendel on pikem imilont ja seetõttu toovad nad rohkem mett kui kohalikud tumemesilased. Seda kinnitasid katsed: kui mesilasse toodi kaukaaslased, et neid võrrelda tumemesilastega, kogusid kaukaaslased alati suuremad meesaagid, kohalikud jäid oluliselt alla. Olukord muutus kardinaalselt, kui kaukaaslased või nende ristikandjad jäeti eraldi mesilasse: meesaak langes või muutus olematuks. Selgus, et kaukaasia mesilased on osavad vargad, aga tumemesilased kaitsevad oma pesa varaste eest väga vähe.

Teise näite võib tuua talvitumise probleemi tänapäevastest “lahendus-test”. Internetis liigub videoid, mis näitavad, kuidas mesilased talvituvad täiesti ilma soojustuseta: kui tarukatus tõstetakse maha, on näha mesilased lahtistel kärjetänavatel. Mõnel katsetajal on raamid päris paljad, mõnel on raamide keskosa kaetud kiletükiga, mõnel aga katkise laeriidega, kuid raamide otsad on nii eest- kui tagantpoolt laialt katmata – ikka veeaurude

väljumiseks. Nii vabanetakse talvitumise igipõlisest vaenlasest – liigniiskusest tarus. Soojustus – õhuke tekk – pannakse peale siis, kui ilmub esimene haue (tavaliselt 10. veebruari paiku), ja isegi siis jäetakse raamiotsad katmata. Kõige kangemad katsetajad on niiviisi püüdnud talvitumist parandada Siberi tingimustes, kus temperatuur ulatub vahel kuni -40 °C. Katsetajad mainivad, et kobar on juba jaanuarikuu keskel jõudnud tagaseina äärde ja pesa peale tuleb panna kandi. Siin pole midagi uut. Juba 19. sajandil katsetati kõikvõimalikke variante ja leiti, et külm talvitumine toob kaasa suurenenud söödakulu ja mesilaste organismi kurnatuse ja ei sobi seetõttu kasutamiseks. Mõned isehakanud teadlased ja õpetlased jätkavad selle meetodi propageerimist. Nii ka näiteks D. Rahmatulini, kes juhatab Mesinduslaboratooriumi Valgevenes, kuid kel puudub kvalifikatsioon (isegi kandidaadikraad). Tema põhimõte on, et mesilastele ei ole soojust tarvis, talvel on külm mesinikul, kuid mitte mesilastel. Hea talvitumise reegel on: kui tarul on võrkpõhi, peab katus olema õhu jaoks läbitungimatu; kui tarul on tihe põhi, peab taru ülaosa olema veeaurude väljumiseks avatud. Mesilaste kaitsjad toovad selle vastu võrdluse: kumb on inimesele parem – kas heita voodisse ilma tekita või võtta tekk peale, kuid heita paljale traatvõrgule? Ja kas katsetajad ise on püüdnud elada majas, millel on küll katus, kuid puudub lagi? Mõned külma talvitumise pooldajad võtavad teaduse appi: teaduslik kirjandus ütleb, et mesilased taruruumi ei küta ja temperatuur kobara kõrval on sama madal kui väljas. Kahtlemata on see ebateadus. Temperatuurimõõtmisi väljaspool kobarat on vähe tehtud, kuid mu oma uuringud on näidanud, et soojustatud raamtarus on tagaseina ääres (kui külmmas kohas) alati oluliselt soojem kui väljas: temperatuuri vahe oli -24 °C korral 20°, -10 °C korral 10° ja 0 °C korral 5°. Isegi pesaruumi kõige kül-

memates alumistes nurkades jäi temperatuur välistemperatuurist 8° võrra kõrgemaks. See on just see vähene soojustus, mis lahkuks kobara pinnalt ja muudab elutingimused pesaruumis soodsamaks.

Ka meil Eestis on mitmed mesinikud leidnud, et nõrga soojustusega pered talvituvad paremini. Teisalt on jällegi palju neid, kes tunnistavad head talvitumist hästi soojustatud tarudes. Siin on tegelikult alguspunkt teaduslikuks uurimistööks.

Näiteid ebateadusest võiks veel palju tuua. Väidetakse, et mesilaste produktiivse korje raadius ei ole palju üle 1 km. Nii võib tarud julgelt paigutada naabermesiniku lähedusse. Tegelikult on korje raadiuseks määratud kuni 10 km. Väidetakse, et leskedest pole mingit kasu ja lesehaue tuleb hävitada. Tegelikult aitavad lesed pesas hoida temperatuurirežiimi ja stimuleerivad mesilasi aktiivsemale korjele. Meenutame laialt levinud müüti suhkrust kui ideaalsest söödast. Väidetakse, et mesilaspere on nii juhm, et ei saa midagi aru, kui tal näiteks ema tapetakse ja võõraga asendatakse. Tegelikult on see perele tugev trauma. Ja unelmate mesilase aretamine. Loomakasvatavad räägivad, et ühe tunnuse lõikes on lihtne teha tõuparandustööd, kuid kahe tunnusega läheb juba väga raskeks. Meie parimad “parandajad” lubavad meile mesilast, keda luuakse viit soovitud tunnust jälgides. See kõik on ju pseudo!

Mesinduse arengu (s.t. sisulise arengu) seisukohalt on teadmised muidugi vajalikud. Meil Eestis on Euroopa rahade toel koolitustega juba aastakümneid tegeldud. Võib öelda, et edukalt. Mesinikke on palju juurde tulnud, kuigi mõned räägivad, et nende hulk väheneb. Ometi on meesaakide kogused pidevalt tõusnud, ka ebasoodsatel aastatel. Saagid on suuremad kui kunagi varem, seda põhiliselt tänu rapsile. Üha enam tuleb juurde suurtootjaid, kes ei piirdu kõigest 1000 perega. Juba plaani-

take 6000-perelist mesilat. Ja miks mitte veelgi suuremat, kui asja tõsiselt, ameerikalikult ette võtta – siis piisaks Eestis ka vaid 4-5 mesinikust. On loomulikult selge, et need tuhanded pered tulevad ka kusagile paigutada ja korjealad ei ole lõpmatud, ja nendel aladel juba varem olevad väiksemad mesinikud tulevad paratamatult kõrvale suruda. Nõrgemad peavadki alla jääma ja hävima, seda õpetas juba Darwin. Aga selline on areng. Nii on meil aastaks 2030 planeeritud suurendada meetoodangut 2 korda, ja seda tingimustes, kus turul nõudlus puudub. On selge, et 2-kordne toodangu tõus saab toimuda vaid suurtootmise jõudsa arenemisel, s.t. tuleb rohkem õpetada ameerikaliku suurtootmise jõhkraid töövõtteid, kus põhireegel on: mesilaspere (ka ema ja kõik muu elav) on vaid instrument raha teenimiseks. Paraku, nagu öeldakse, on see aja nõue, see on meie edulugu. Ja ometi ei ole see areng, vaid eesti traditsioonilise mesinduse hävitamine.

Mesindus jääb kestma

Kuhu liigub Eesti mesindus? Viimase 10 aastaga on meil meetoodang tõusnud 3 korda. Meemuük on oluliselt vähenenud või kohati isegi seiskunud. Ukrainlased on olnud meist tublimad: nad on viimase 5 aasta jooksul tõstnud meetoodangut 5 korda, müük on praktiliselt peatunud ja mesinikud ootavad paremaid aegu, mil mee kilost makstakse 2 \$. Võrdluseks toome, et ka Argentiinas maksab väljaveetava mee kilo 2,3-2,5 \$. Meenutame, et mee hind on maailmaturul pea alati olnud 1 \$ ümber. Kuid seda muidugi ajal, mil rahal oli väärtus.

Niisiis, klientide hulk väheneb, ilmselt seetõttu, et nad on oma mee kusagilt juba saanud – kas mõne uue “tegija” käest või kauplusest. Võimalik, et ka usaldus Eesti mee vastu on langenud. On ju ajakirjandus laialt pasundanud, et põldude mürgitamine on meil niivõrd intensiivne, et mesilased surevad miljonite

kaupa. Milline on saadav mesi, seda mõtleb iga inimene ise ja teda on juba raske ümber veenda. Väga paljud tarbijad on saanud madalakvaliteedilist rapsimett ja samuti Eesti mees pettunud. Loodetakse, et peretoetus (umbes 2 kilo mee hind!) hakkab kaasa aitama mesinduse arengule ja on vähemalt stiimuliks end PRIA-s registreerida. On ja ei ole. Paljudele ei ole see stiimuliks, nad saavad aru, et isegi raskete probleemide, näiteks AHMi või mesilaste mürgitamise esilekerkimisel, realselt keegi ei aita, abi piirdub sõnade pealelugemisega. Kuid samas on välja kujunenud hoopis teine ja tugev stiimul – see on hirm selle ees, et ühel päeval võivad registreerimata mesila lähedusse kerkida kellegi “torntarud”. Registris teda ju ei ole, tähendab, pole olemas. Niisiis, hirm mitte mesilaste haiguste või põlumehe, vaid teise mesiniku ees.

Meeturg on täitunud võltsmeega ja see surub naturaalse mee kõrvale. Miks see nii on? Aga sellepärast, et meie ühiskond on juba nii “arenenud”, et kõikjal domineerivad nn. aktiivsed kurjategijad. Inimesed on üha targemaks saanud, ja mida targemad me oleme, seda rohkem oskame petta. Kõik uute kontrollseadmete- ja meetodite kulukad väljaarendused oleksid ju täiesti mittevajalikud, kui korjata vaid üles kõrvale heidetud ausus ja elada ilma pettuseta, õppida sellist elamiskunsti kasvõi looduselt endalt. Kuid seda ei juhtu. Oleme lahti saanud mitmetest mineviku iganditest, sealhulgas eetikast, ja see suurendab meie vabadust. Niisugune on meie, inimeste, kaasaegne maailm, meie tänane päev. Meie edulugu jätkub

täie hooga. Ometi on selge, et eetika ja töö jalge alla tallamise tagasilöögid saavad meile olema peagi katastroofilised.

Innovaatilised võltsmee valmistajad on oma arendustöösse palju panustanud, arendanud tehnoloogiasid, õppinud oma vigadest ja viivad oma produkti niisuguse kestva arengu tulemusel täiuslikkuseni. Nii peaksime arvestama, et võltsmee hulk maailmaturul kasvab tulevikus veelgi. Seetõttu on väljavaated välisturul hea hinna saamiseks üsna lootusetud ja ilmselt jääb suurematele kogustele heaks hinnaks 2 €/kg. Kuidas see sobitub tootmiskuludega, on igapäev end otsustada. Lõppkokkuvõtteks võib öelda, et igal mesinikul on tulevikku nii palju, kui palju ta ise suudab oma mett otse tarbijatele müüa, s.t. leida kliente, hoida kliente ja tagada neile alati kõrgekvaliteediline – ja normaalse hinnaga mesi. Ja seda ka kõikjal laiuva rapsi tingimustes. Kui peresid on rohkem kui klientide nõudlus, tuleb mõelda (ja välja arendada) hoopis vastupidised meetodid: kuidas saada pere kohta oluliselt vähem mett.

Nii tuleb tõdeda, et võltsmee pealetung kannab endas ka positiivset iva. Mesindus muutub taas nende tõeliste mesinike tegevusalaks, kes ei oska ilma mesilasteta elada, kellel see on elustiil. Mesindus on alati köitnud intellektuaalseid, mõtlemisvõimelisi inimesi – arste, õpetajaid, vaimulikke. Sest see pakub tegevust mitte vaid kätele, vaid isegi rohkem peale – mõistusele. Mesindus saab võimaluse areneda. Areng, just nimelt sisenemine areng ei seisne üha suuremate

tootmisnumbrite väljaladumises, mis saavutatakse kõige primitiivsemate töövõtete (perede lahku- ja kokkuühendamine, emade tapmine, nende asendamine võoraste “kunstmadega”, mesilaste pesa regulaarne segipaikamine korpuste ümbertõstmisega jne). Meil on talvel ikka veel perede hukkumist, mille põhjusi ei osata sageli leida. Pered sülemlevad tihti massiliselt ja müüdi levitamine mittesülemlevatest mesilastest ja korpustarust, kus mesilased ei sülemla, ei aita. Varroos laastab endisel mesilasi ja lestatõrje kahjustab veel omakorda talvituma minevaid mesilasi. AHM ähvardab samuti pidevalt. Kuigi meetoodang võib ju hea olla, ei saa niisugust olukorda arenguks nimetada. Areng püüdleb sennapoole, et ületada need olulised probleemid, ja et sõda mesiniku ja mesilaste vahel lõpuks lõpeks ja saabuks normaalse koostöö aeg – ja seda pidevalt pea kohal rippuvate mesinduse eksistent- si ohustavate probleemideta. Areng taotleb mesilaste heaolu ja meil on palju võimalusi sellele kaasa aidata. Sageli nimetatakse mesindust sõbralikuks koostööks mesilaste ja mesiniku vahel. Siin on küsimus kõigile tuleviku mesinikele, ja see on kõrgemal rahast ja kasumist: kas see ongi sõbralik koostöö, kui mesinik loob oma mesilastele nii suvel kui talvel võimalikult rasked ja ebasoodsad elutingimused?

Lõpetuseks võib kindlalt väita: mesindusel on tulevikku, ja seda niikauaks, kuni inimene (s.o. meie kõik) laseb loodusel kesta.

Kalle Toomemaa,
mesinik-entomoloog, PhD

MESILASTE TARKUSEST JA NENDE ABISTAMISEST

Mesilased on elanud planeedil Maa peaaegu 100 miljonit aastat, oluliselt kauem kui inimesed. Selle ajaga on nad kohanenud eluga nii Aafrikas kui ka polaarjoone lähedal.

Pere edukale arengule saab mesinik kaasa aidata, valmistades antud koha kliimale vastava taru, hoides pere suurusele vastavat kärgede arvu, andes talvesööta õigel ajal jne.

Pere töökorraldus on välja kujunenud miljonite aastate jooksul. Kui lapsed peavad õppima tarkusi ja töötamist 15-20 aastat, siis mesilastele on need oskused kaasa antud instinkti-

dena. Ka kogukondlikuks tegevuseks ja omavaheliseks suhtlemiseks pole mesilastel vaja advokaate, kohtunike ega politseinikke. Piisab vaid väikesest salgast valvuritest lennulaual. Mesilastel pole kalendrit, tööde- tegemiste aeg määratakse sõltuvalt päeva pikkusest.

Väheste kogemustega mesinik võib ülehooldamisega mesilasi segada, näiteks iga 4-5 päeva tagant taru katuselt lund pühkides, tihti taru avades, keset talve väga soojalt pesa kattes. Pealt kergelt soojustatud pered magavad, neid pole vaja tülitada. Eriti häirivad mesilasi ja teisi metsaelanikke soojalained jaanuaris-veebruaris ja nendele järgnev pakane. Nugiste ja sooja talve tõttu üles ärrganud pere võib hakata hauet tegema ja juba veebruaris tarvitada ära kogu talvesööda. Lõunamaise päritoluga mesilased tahavadki varem tööle hakata. Kui nugis ei pääse lennuauku lähedale, siis ta on minu mesilas kraapinud ja närinud katusel oleva ventilatsiooniauigu juures, vahel teinud tee lahti hiirtele. Selle vältimiseks olen katnud tarude katused vanade eterniitplaatidega (75 x 110 cm), mis

raskendavad pääsu ventilatsiooniuigu juurde. Neid talvel ära tõstes on kerge vabaneda katusel olevast lumest. Pikemat talveund soodustab ka tarude asetamine varjulisemasse kohta okaspuude lähedusse, aga suvel on sellises kohas oht nosema- toosi haigestumiseks.

Tarude paigutamine puude lähedusse on otstarbekas veel seetõttu, et halbade kavatsustega inimesed võivad määrata majadest kaugemal asuvate perede asukoha. Seda saab vaadata Maa-ameti geoportaalist, tuleb avada Eesti kaart, jõuda oma mesila piirkonda ja hiire abil pilti suurendada, siis võib tehtud aerofotolt näha ka tarude rivi. Kui aga tarude lähedal kasvavad puud, siis pole tarud fotolt nähtavad.

Maa-ameti saidilt tasub avada ka kõlvikute täpsustamise kaardi, seal võib leida sellel aastal uuendatud andmed kõlvikute pindalade kohta. Nii mõnigi maaomanik võib avastada, et metsamaad on juurde tulnud. Metsaks on loetud ka võsa, õunapuuaed jne. Vastukaaluks kriitikal metsade ülemäärase raiumise kohta on tehtud paberil tervele Eestimaaale

juurde kokku 62 000 hektarit uut metsamaad.

Lisaks toidupuudusele pidurdab pere kevadist arengut liiga suur pesaruum. Siis ei saa mesilased piisavalt vett ja õietolmu tuua, nad peavad istuma tarus ja soojendama hauet. Selle vältimiseks võib tõsta osa meeraame vahelaua taha ja lisada veel ühe vahelaua. Mesilaste hukkumist külma ilmaga vee toomisel saab vähendada, kui katta äärmised raamid pealt kilega. Selle alla tekib külmadel öödel kondensvesi. Kui mesinik ei taha nõrku peresid ühendada, siis võib ta raputada nõrgemale perele juurde tugevamast perest võetud mesilasi. Samuti saab nõrku peresid soojendada vahelaua taha pandud 40-vatise elektripirni abil. See tuleb panna 1-liitrise liivaga täidetud plekkpurki ja selle kõrvale lisada veel üks vahelaud. Veel ei maksa unustada, et karud on kevadel näljased. Tuntud võte seisneb inimese juuste asetamises tarude juurde. Kui seda teha iga kahe nädala tagant, siis otsib mesikäpp loodetavasti mujalt toitu.

Evald Übi

ARMANDS GUMBRIS ETTEKANNE EESTI MESINIKE KEVADISTEL TEABEPÄEVADEL RAKVERES 23.-24. MÄRTSIL 2019

Armands Gumbris.
Foto autor Aleksander Kilk

Armands Gumbris on meie Läti kolleeg, Läti Mesinike Liidu liige, emadekasvataja ja Valmiera piirkonna mesinike ühenduse juht.

Olen tegutsenud mesinduses üle 30 aasta, töötades Läti traditsiooniliste tarudega, mis on ehitatud Dadant-Blatti tarude eeskujul. Kogu mesindamise aja jooksul olen tundnud huvi erinevate tarusüsteemide vastu. Praktilisi kogemusi olen ammutanud, töötades Austraalias, aga ka arvukatel külaskäikudel Skandinaaviasse, sealhulgas Taani, ja Saksamaale. Selle tulemusel konstrueerisin 2013. aastal tarude moodulsüsteemi, mida meil kohapeal on hakatud kutsuma

lego-tarusüsteemiks. See süsteem hõlbustab tarude teisaldamist ja erinevate tarusüsteemide omavahelist sobitamist.

Selle moodulsüsteemi aluseks on Dadant'i haudmeraam, millest moodustatakse võrkpõhja ja nelja sissepääsuga 10-raamiline korpus. Sellesse tehakse kolm vertikaalset sisselõiget, millesse saab paigutada metallist vaheseinad ja jagada korpuse neljaks, igaüks kaks haudmeraami. Sellisesse tarusse tehakse neli eraldi idupere, mida saab kasutada emade paarumiseks. Pärast seda, kui uus ema (tegelikult munevad kõik neli) on munema hakanud, saa(on võimalik) võtta ära

kolm ema ja kasutada neid vastavalt vajadusele. Niisamuti võib neli iduperet ühendada üheks piisavalt suureks pereks. Perede ühendamine kulgeb hästi, kuna kõigil mesilastel on ühesugune lõhn ja ainus ema võetakse hästi vastu.

Selleks, et iduperede ümberpaigutamine käiks võimalikult lihtsalt, on tehtud väiksem korpus, millesse saab paigutada kaks kahel raamil iduperet, mille saab pärast ema eemaldamist ühendada üheks pereks. Need korpused võib paigutada ka kõrvuti ja panna nende peale mee- või haudmeraami.

Emade kasvatamisel on eesmärk saada võimalikult arvukalt munevaid emasid võimalikult vähesel arvul mesilaste abil.

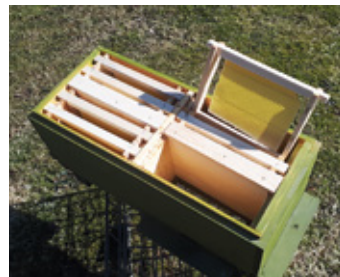
Mõned mesinikud kasutavad selleks traditsioonilisi väikesi iduperesid (nt Apidea paarumistaru), kuid sellisel juhul jääb pärast ema eemaldamist peresse mesilasi, hauet ja sööta, millega on hiljem keeruline midagi peale hakata. Mina kasutan oma mesilas neljast osast koosnevat iduperet. Sellisesse iduperesse saab panna neli ema, kes saavad suguküpseks ja hakkavad munema. Kui emad on munema hakanud, võetakse nad ära ja kasutatakse vastavalt vajadusele.

Seejärel pannakse iduperedesse uus ema, või ühendatakse idupered mesindushooaja lõpus üheks pereks. Kui panna kaks iduperet kõrvuti mitmekorruselisse korpusesse, võib panna kõige peale madalaraamilise (h = 145 mm) meekorpuse või haudmekorpuse ja söödanõu, jättes perele ühe ema. Nii saate uue pere.

Sellise süsteemi suurim eelis on võimalus koguda mesilasi, sööta ja mett, saada hilissügisel uusi peresid, ja kasutada neid vastavalt vajadusele.

kellel on head eeldused talvituda ja koguda järgmisel hooajal nektarit. Lego-moodulsüsteemil on ka see pluss, et te saate kombineerida või eraldada eri mõõtudega raame ja neid efektiivselt kasutada.

Täiendav info:

Armands Gumbris
telefon: +371 2939 3630
(vene keeles)
meil: gumbrisarmands@inbox.lv
(vene või inglise keeles)

KAS MESIKARUD PUURI?

Mesindushooaeg on alanud nii mesinikele kui mesikarudele. Eestis on ametlikel andmetel kokku kuni 750 karu, jahimeeste arvates on neid isegi kuni 900. Kuigi asjatundjate hinnangul on karudest ainult 6-8% mesikäpad, siiski rüüstavad

nad igal aastal kuni 300 või enamgi mesilasperet. Ka käesoleval kevadel on juba kuulnud esimestest karude rüüsterkedest mesilastesse.

EMLi surve tulemusena hüvitab Keskkonnaamet alates 2007. a. mesinikele karude tekitatud kah-

jud, kui karukahjustus on inspektorite poolt fikseeritud ja vastav akt koostatud. Siiski nõutakse mesinikult ennetavate abinõude tarvitamist, et mesilat karude vastu kaitsata. Karukahtlastes kohtades tuleks ümbritseda mesilad elektritaraga

ja enamasti see aitab. Elektritararajamise kuludest 50% hüvitab riik.

Soomes on karude arvukuseks hinnatud kuni 1500 isendit. Rüüstatud mesilasperede arv on umbes Eesti mõõtu – kuni 300 mesilasperet aastas. Elektritarade kasutamine mesilate ümber on üldlevinud kaitsemeede, mis paraku

alati ei aita. Kui ikka tuul toob mesilastarust karule ninna nii magusat meelõhna, siis tuleb minna kas alt või pealt või otse...

Möödunud aastal hakati Soome Mesinike Liidus arutama Kanadas ja Rootsis praktiseeritavat võtet, kus nuhtluskarud püütakse puuri ja transporditakse seejärel kuhugi

mesilastest kaugemale. Suve lõpus saadigi Rootsist laenuks karupuur ja seati septembri alguses üles Ari Seppälä mesilasse Kesk-Soomes – vt.fotot.

Kas oli karuhooaeg juba liiga sügisel või oli pahandusi tekitanud kaval karu kuhugi kaugemale pagulusse põgenenud, igatahes tühjaks see karupuur jäi. Lahtiseks jäi võimalus, kas osta see karupuur rootslastelt ära ja proovida karupüügiga õnne uuel, 2019. a. hooajal või jätkata karutõrjega ainult vanal viisil – elektritaradega. Eks näis, otsust pole veel tehtud ja karupüügi hooaeg on veel noor.

Karuinfot vahendas
Aleksander Kilk

MESILASTE SUGUPARANDAMINE

Jaan Rootsi (sen.) kõne Viljandimaa põllumeeste Seltsi koosolekul 1901. aasta oktoobris.

Õnnelaps ei karda enam tulevikku, ta peab ennast juba tubliks mesinikuks, sest ta on lühikese ajaga oma linnuaida tähtselt suurendanud ja arvab, et miski asi loomulikust toimetusest parem ei ole.

Seega on ka ikka kõigi parem oma mesilasi loomuliku toimetuse hoolde jätta. „Ma olen ise oma katsete läbi kindlale otsusele jõudnud, ütleb ta teistele, et kõige parem on see, mis mesinik teha võib, kui loodusele täie vabaduse annab.“ Julge oma asja edasisaamises, valmistab ta oma ootavate noorte perede tarvis hää osa uusi mesipuid. Kui tema mesilaste sigimine ikka nõnda hästi edasi läheb, siis võib tal kümne

aasta pärast juba tuhat peret olla. Suur mesinik. Aga lootus petab tihti, nõnda ka siin. Imestamisega näeb ta, et ta ootused liiga väiksel täidetud saavad. Viieandamast, kuuendandamast hakkab siginimine kahanema ja mõne aasta pärast kaub ta koguni.

Peresi saab talvel palju hukka ja mõne aasta pärast lõpeb ka viimane pere. Kiidetud loomulikust toimetusest annavad meile tühjad linnupuud tunnistust, mida kuhugi ulu alla kokku visatud. Niisugune lugu tuleb kergesti niisugustes kohtades ette, kus teisi linnupidajaid lähedal ei ela. Shveitsimaal on statistika teel sellest selge aru kätte saadud, et üksikutes kohtades, kus mesilased teistega kokku ei puudu, ikka nende pidamine kängu jääb. Kust tuleb aga siginemise kahanemine?

Esitaks ehk võiks ütelda, see tuleb suremise läbi. Nagu lugu kõikide surelikudega, sest kui enam sureb, kui sünnib, siis peab ju see sugu kahanema. Mesilastega ei ole aga lugu mitte nõnda, sest et mesilas-

tepere millasgi vanaduse pärast ei sure. Mesilastepere uuendab ennast ühtepuhku, nõndasama ka ema teatavatel kordadel. On noor pere vanast puust lahkunud ja ise pereks ise puusse pandud, seega ühest perest kaks saadud; kumb on siis surma kandidaat, kas vana või nõndanimetatud noor. Ei kumbgi. Vanaks, selle sõna harilikus mõttes ei või meie meilbagit peret nimetada, ehk kui nimetame siis ometi ümberpöörduvalt.

Mis tarvis on meil aga perede siginemist tarvis?

1) Nende perede asemele, mis surema peavad aga mitte loomulikult vaid ülekohtusel kombel: nagu külma, nälja, tõbede ja muude õnnetuste läbi,

2) nende perede asemele, mis kadumiseks määratud: õigel ajal oma ema ei uuendanud ja seega ilma emata ehk lesepereks jäänud,

3) need mis üheküljeliselt tugevad on, näituseks ühel on liig palju moonu ja liig vähe linda ja teisel

palju linda ja vähe moona, et kumbgi pikale ja külmale talvele ei jõua vastu panna.

Elama jäävad ainult need pered, mis toidu kui mesilaste poolest tugevad on. Võitlus olemise eest on väga muutlik, kord kerge aga teinekord raske, aga loodus on ikka kõige õigem kohtu mõistja. Mõni korraline aasta võib meile mesilaste poolest juba kauni varanduse sünnitada, sääl tuleb aga üks kare tali ja selle järele korratu suvi; ning vali kohus on mõistetud. Omad kõhnad pered peame elavate hulgast kustutama, nagu 1892 talve oli, kus Venemaal mõni mesinik kuni tuhat puud pidi kautama.

Tahtmata peame nende raskete aegade pääle mõtlema, mis meie ja ka mesilaste nõrkuse avalikuks tegivad. Katsume kord enestele seletada, kuidas inimene juba vanast ajast pääle mesilaste loomuliku sigimise sekka on seganud; kas ta seda kergitas või raskendas. Inimene võttis mesilase oma loomulikult isamaalt – metsast ja pani ta oma elukoha juurde vangki. Tõsi on, et teda seega mitmest hädast peastis, sest et metsas nende pidamine ei võinud mitte ka täiendatud saada. Aga kelle ümberkolimise läbi sai tema loomulik elutingimine raskendatud. Väljaspidi on inimene mesilatepidamise kohta palju parandusi ette võtnud. Mesipuid mõeldakse igapäev uusi juurde ja muid riistu, mis nende pidamise juures tarvitatakse on arvamata.

Aga suguparandamise pääle ei ole meie maal peaaegu sugugi mõteldud ja ei tule suuremal jaol mesilastepidajatel seda meelegi, et tema mesilaste sugu liiga läheda sugulaste sugutamisel kõhnaks ja sigimataks võib jääda. Seega ei ole tema kõige paremad mesipuid ega muud riistad ühtegi, kui mesilaste sugu kõhnaks ja kiduraks on jäänud. Praegusel ajal kosuvad ainult metsarikaste kohtades linnuaiad, kuhu peaaegu igal aastal mõni põgene-

nud pere juurde tuleb ja sellega uut sugu juurde toob, mis tervet endist linnuaid seega sugu poolest parandab.

Ka liiga väikesed mesipuid on mesilastepidamisele raskuseks. Väikestes puudes püüavad mesilased küll paremini peret peita, aga kõige paremad pered, millel hääd munejad emad, on pää meesaagi ajaks emad ruumid hautedega nõnda täistäitnud, et meekorjamiseks kuhugil enam ruumi ei ole. Tuleb siis nüüd niisugusest väikesest puust pere, siis on see ikka väärtike, kes enesele talveks korralikku pesa ehitada ega tagavara koguda ei jõua. Kuni puusse ruumi saab, on saagi aeg mööda ja pere, kis suvel tugev oli, on talveks meekehv.

Vana mesinikkude mesilatepidamine oli peaaegu kõik ühte moodi. Nõrgad ja kehvad pered surivad nõnda ütelda loomulikku surma, see on külma ja nälja kätte. Tugevad tapeti suitsuga, et nende vara kätte saada! Tapmine hakkab juba lõppema, sest et neid enam palju tappa ei olegi.

Omal ajal peeti verevärskendamist võeraste tõugude läbi suureks mesilaste suguparandamiseks. Praegu aga lähivad mesinikkude mõtted selles asjas lahku. Segaverelisi kiidetakse nende poolelt küll ei tea kui kõrgeks, kes nendega äri ajavad, aga ostjad neist ometi palju hääd ütelda ei tea. Segavereliste kasvatamine nõuab palju enam hoolt ja vaeva, kui puhta sugu alalhoidmine, sest kui see mitte kindlates piirides hoitud ei saa, siis võib sugu jällegi kumbagi tõu poole kalduda. Enamasti saavad need tõuud, millega meie mesilaste sugu parandada tahetakse, kaugelt lõunast toodud, kus nende elutingimused koguni teised olivad, kui siin meie külmas kliimas. Selle parandamise kasu näitavad jällegi halvast aastast, millal nad mitte vastu ei jõua pidada, kuna meie oma tõug sellega harjunud on ja meile sugu alles jätavad. Mis kehval viga kehva olla,

ta ei ole paremat näinud, aga Jumal hoidku kui rikas kehvak jääb, see ei mõista enam elada. Nõnda on ka lõunamaa linnukestega lugu, mida meie nende rikkalt meemaalt ära tõime.

Niisuguste lõunamaa segavereliste seas olla aga ka niisuguseid peresi ette tulnud, mis kuhugi ei kõlba. Muidugi on nende sugutamise raske korras hoida ja aasta paari pärast ei või meie enam ütelda palju kuskil peres üht või teist verd on. Nagu kõikide looma tõugude parandamist lõunapooliste tõugudena küllalt kasulikuks ei peeta, nõnda on see ka mesilastega. Selles pärast peame oma mesilasi nende enese tõuga mõistliku kasvatamise abil parandama.

Pereheitmise aeg olgu meil ka pereparandamise aeg, mida meie ei pea mitte mesilaste enese ehk juhtumise hooleks jätma. Peaksime püüdma ainult neid peresi sigitada, millel looduse poolt hääd omadused on ja nimelt ei peaks sallima, et palju leski sigineb ehk koguni halbu ja kõhnakesi. Emasi ei peaks mitte liiga hilja kasvatama, mill juba leskede sugutamise tuhin kustuma hakkab. Vanu emasi ei peaks püütama alal hoida ehk õnne pääle ületalve jätta, see oleks asjata lootus olevat, et halvast hääd võiks sündida.

Viimase kümne aasta sees oleme mesilastepidamises tähtsalt edenenud. Peaaegu igas linnuaias on uut moodi mesipuid näha. Kas ka seega seespidine väärtus tõusnud on, on väga kahtlane, sest sugu parandamisest ei ole keegi rääkinudki. Kui meie mõne aasta pärast ei taha oma tühje mesipuid kuhugi ulu alla kuhja panna, siis peame küll suguparandamise hoolega ette võtma.

Ehitame meie ainult välimist mundert, see oleks ju veel ainult poolik töötamine olevat.

Missugune on aga kõige parem mesilaste tõug, millega oma mesilasi parandada?

Selle pääle kostab suure Shveitsi

mesilasteseltsi president Bertran: Igal maal on oma kõige parem tõug. Et kord Itaalia mesilasi meie omadest paremaks peeti, siis püüti ka igal pool neid kasvatada ja põhja maa mesilaste sugu parandada.

Iseäranis maksis see Sakslastel palju raha, sest seda ei peetudgi õigeks mesinikuks, kelle linnuaias Itaalias ei olnud. Halvad ajad olivad selgi ajal otsuse tegijad, missugune hea tõug igal maal oma tõug on. Meil on oma põhjamaa mesilaste tõug, mis ka muidugi meie maa kohta kõige parem peab olema. Ometi leiame, et üks pere palju hoolikamalt tööd teeb, ja ka palju enam tagavara kogub kui teine, kes kevadel tugevuse poolest ühesugused olivad.

Mõni arvab, et see ainult juhtumine on, sest et mõned pered, mis mineval aastal kasutoojad ja hoolikad olivad, tänava laisad on ja peaaegu midagi ei kogu. Asi ei ole aga mitte nõnda. Kui näituseks see pere, mis meile aasta või paar hääd saaki andis, järgmisel aastal enam

meie lootust ei täida, siis võime ise selle juures süüdlased olla. Kas ei ole meie mitte ema uuendamise eest hoolitsenud või oleme heitmise ajal hooletumad, et meie linnuaias palju kõhnasi leskesi lendasivad, millest noor ema sugutatud sai ja seega meie hää pere ära rikuti. Kõikide loomade juures pannakse sugutamise pääle suurt rõhku. Kas meie siis ei või arvata, et mesilased selle looduse korraldamise alla ei käi.

Oleme mõne hää, hoolika ja kasutooja pere hääduse kohta otsusele jõudnud, siis peame need enesele suguperedeks valima ja siis ka ainult neist peredest noori peresi võtma, ehk noori emasi ja hääd leski kasvatama. Kõiki pere süüdi ehk häädust ei või ainult ema süüks anda, vaid tähtjas mõju on selle kohta ka leskedel, millest suguparandamine välja kasvabgi. Kui meie leskedest räägime, siis peame ikka terve pere leskesi mõtlema, üksikust lehest rääkida ei või, sest mesilaste sugutamise ei ole mitte nõnda meie juhtida, kui see muu loomade juures

on. Sigitame ühest hoolikast perest hulga hääd emasi, siis peame teisest samasugusest jälle hääd leskesi kasvatama, need on siis meie seempered. Nüüd peaksime ka seda ülestähendama, kui kaugelt keegi pere teine teisega sugulane on, sest muidu võiksime omad hoolikalt ja vaevaga kasvataud pered mõne aastaga suguluse läbi kõlvaluks teha. Kuulus mesinik Bogel leidis, et mesilased, kes ühest sugust isekeskis edasi siginesivad, seitsmendamas ja kaheksandamas põlves sugutumaks jäävad: noored emad munesivad veel mõne arva mesilase muna. Suguloomade tähtsus mõlematest külgedest on liig suur, hää järeltuleva sugu kohta. Neid korralikult ja õieti tarvitada, peaksime küll ennemine mõistma, kui enne mõnda uut mesipuid väljamõtelda.

“Mesilane” nr.11, 1901
Vahendas Antu Rohtla
Keelekasutus ja lauseehitus algupärase

MESINIK-ETTEVÕTJAD VAHETASID KOGEMUSI

15.-17. aprillil toimus mesinik-ettevõtjatele õppesõit, mille käigus külastati nii Eesti kui Läti mesilaid. Sõit toimus Teadmussirdest (MAK 2014-2020 meede 1.3) taotletud rahastusega ja kandis nimetust “Ettevõtlik mesinik omandamas kogemusi mesindusettevõtjaid külastades”. Eestis jagasid oma kogemusi ja õpetussõnu Vahur Talimaa, Jorma Õigus, Mati Urbanik, Rein Männiste, Lätis Armands Gumbriš, kes igapäevaselt tegutseb ka Läti Mesinike Liidus nõustajana, ning Aivars ja Irina Radžins. Irina töötab perearstina ja on apiterapist.

Nagu mesinikele kohane, jätkus juttu kauemaks ning mõlemal õhtul jäädgi pärast kosutavat ühiseinet

veel mitmeks tunniks omavaheliseks aruteluks istuma. Pikem kokkuvõte on tulekul Antu Rohtla sulest ja selle valmides on see leitav õppesõidu korraldaja kodulehel www.mesilasperereisid.ee

Aitäh põneva ja infohoke sõidu eest nii osalejatele kui külastuskohtades vastuvõtjatele. Ilusat mesindussuvel!

Marianne Rosenfeld –
õppesõidu korraldaja

Armands Gumbriš ja eesti mesinikud.

MESINDUSPROGRAMM 2017-2019 PIIRKONDLIKE SELTSIDE/SELTSINGUTE ÕPPE- JA TEABEPÄEVAD MAIST JUUNINI 2019

EESTI MESILASTE TÕUARETAJATE SELTS

Tartumaa, Nõo vald, Uuta küla, Ristiku

15.06.2019 kl. 10.00

- Mesilasemade kasvatus.

Lektor ja info Janek Saarepuu, 56 228 046,
jandrys@gmail.com

HIUMAA MESINIKE SELTSING

Käina kool, Hiiu maantee 4

18.05.2019 kl. 10.00

- Väikemesila tehniline varustatus, selle kavandamine ja valmistamine.

Lektor Ülo Lippa

Info: Asko Maivel, 5461 6460,

askomaivel.veevalaja@gmail.com

KARKSI-NUIA AIANDUSE JA MESINDUSE SELTS

Karksi-Nuia, kaupluse Kadri II korrus

11.05.2019 kl. 11.00

- Hooajalised tööd mesilas, võtted sülemlemise vältimiseks.

Lektor Jorma Õigus

Info: Aleksander Kilk, 5293 589,

aleksander.kilk@taltech.ee

PÕLTSAMAA MESINIKE SELTS

Põltsamaa Kultuurikeskus, J. Kuperjanovi 1

18.05.2019 kl. 10.00

- Mesilasperede arengu suunamine ja Soome kogemuste jagamine.

Lektor Andres Tamla

Info: Ain Seeder, 5250 204, ain.seeder@gmail.com ja

veebilehel www.poltsamaamesi.eu

PÕLVAMAA MESINIKE SELTSING

Valgamaa, Otepää vald, Lossiküla, Rein Männiste mesila

25.05.2019 kl. 10.00

- Mesila külastus. Mesindamine korpustarudes. Suvised tööd mesilas.

Lektor Rein Männiste

Info: Ulvi Ajalik, 5660 8028, ulvi@nouanne.ee

NB! Mesilasse sõit ühise bussiga, tasuta.

PÄRNUMAA MESINDUSE SELTS

Valgamaa, Otepää vald, Lossiküla, Rein Männiste mesila

4.05.2019 kl. 11.00

- Praktilised mesindusvõtted lektori juhendamisel.

Lektor Rein Männiste

Info: Andres Lilleste, 566 20 100

NB! Grupp on komplekteeritud!

TALLINNA MESINIKE SELTS

Valgamaa, Otepää vald, Lossiküla, Rein Männiste mesila

18.05.2019 kl. 11.00

- Praktiline õppepäev toimiva mesila näitel.

Lektor Rein Männiste

Info: Erki Naumanis, 5140 710,

tallinna.mesinike.selts@eesti.ee

NB! Eelregistreerimine digitaalselt:

<https://goo.gl/forms/geU6T3Dnaf5z3m642>

Osalejate arv piiratud, kuni 20 inimest.

Õppepäevade teemade ja lektorite valikus võib ette tulla muudatusi. Muudatustest tuleb ette teatada hiljemalt 2 nädalat enne õppepäeva toimumist Eesti mesindusprogrammi projektjuhile, e-mail: mesindusprogramm@gmail.com või telefon 53 41 40 67.

MESINIKE ÕPIRING 2018-2019 TOIMUB HARJUMAAL

Mesiniku aastaring ehk 5 õppepäeva olulistel hetkedel

Õpiringi sisu

Rajame ja arendame koos väikemesilat. Õppepäevad toimuvad 5 korda:

mais, juunis, augustis, septembris ja pärast talveperioodi järgmise aasta aprillis.

5 õppepäeva moodustavad ühtse terviku, kus antakse ülevaade mesilaspere bioloogiast, hooldamisest nii lamav- kui korpustarus, korjemaast, mee võtmisest, haigusest jm. Omandatakse praktilised oskused varroa-toosi ravimiseks, väikeinventari hooldamiseks ja valmistamiseks, vaha sulatamiseks, mesilasperede arengu jälgimiseks.

Õpiringi toimumise kuupäevad

20. mai, 16. juuni, 10. august, 8. september 2019 ja aprill 2020.

Õpiringi sihtrühm

Põllumajandussektoris hõivatud isikud, kes tegutsevad maapiirkondades väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatena.

Õpiringi suurus

12 osalejat

Õpiringi kulud (lektorite tasud, õppeklassi ja mesindusvahendite rent, kohvipaus)

on kaetud Teadmussiidre ja teavituse toetusega (MAK 2014-2020 meede 1, alameede 1.3) ja õpiring on osalejatele tasuta.

Õpiringi toimumise koht

Tallinna piiril asuvas mesilas. Kohalesõit omal käel. Registreerujatele ja õppegruppi arvatutele teatatakse täpsed koordinaadid.

Õpiringi oodatakse

eelkõige Harjumaa, Raplamaa, Järvamaa ja Läänemaa mesindusettevõtjaid, kuid vabade kohtade olemasolul saavad soovi korral osaleda ka muust piirkonnast huvilised.

Õpiringi korraldaja

MTÜ Alustame Algusest

NB! Õpiringi registreerimine e-kirjaga: mesilaspere@gmail.com.

Täpsem info telefoni teel 50 29 006, Marianne Rosenfeld.

MESINIKE ÕPPEREISID

Jätkub eelregistreerimine traditsioonilisele sügisele õppereisile, mis toimub 20.-29. septembril Dalmaatsia piirkonna suunas. Peatused ja külastuskohad nii Montenegros kui Serbias. Mesindusinventari kaupluste külastused Serbias ja Poolas. Bussis on mesindusalaseks koolitajaks Marje Riis. Õppesõidule on koostatud õppekava, mis loob eeldused kanda koolitustasu ettevõtjale või koolituse kuludesse. Registreerumisel saate valida istekoha bussis. Sõidame mugava 51-kohalise bussiga, grupi maksimum-suuruseks koos meeskonnaga jääb 40 inimest.

Traditsiooniliselt toimub ühiselt minek ka Leedu mesindusfestivalile 2.-4. augustini. See on nii suurejooneline festival, et seda ei oska kirjeldada. Seda peab ise nägema. Eelmise aasta festivalil käimisest on valminud ka film, mis on meie kodulehel nähtaval. Võib-olla aitab selle vaatamine kergemini otsust teha. Korraldan sellele festivalile minekut juba 8. aastat järjest ja ikka on tore minna.

Mesindusalaste reise info on leitav kodulehelt www.mesilasperereisid.ee

Alati võib mulle aga helistada telefonil 50 29 006 või kirjutada mesilaspere@gmail.com

Röömsate kohtumisteni!

Marianne Rosenfeld

Õnnitleme aprilli- ja maikuu sünnipäevalapsi!

Sulo Lüiste	17. aprill	91	Reet Reinola	23. mai	77
Ervin Õunapuu	17. aprill	87	Urve Visnap	7. aprill	76
Ellen Talimets	27. aprill	86	Marju Käo	2. mai	76
Heino Kostabi	19. mai	86	Tõnu Hiimäe	8. mai	76
Ivar-Vello Rinne	18. aprill	83	Tarmo Kinsigo	8. mai	76
Kaljo Laursoo	27. aprill	83	Eduard Nigol	19. mai	76
Kalju Hinto	17. aprill	82	Ülo Mee	2. aprill	70
Imre Valtna	19. aprill	82	Urve Aasa	11. aprill	70
Rein Ling	9. aprill	81	Helmut Allekand	12. aprill	70
Antu Rohtla	17. aprill	81	Anni Kumm	17. aprill	70
Endel Velberg	7. mai	81	Maaja Toomet	2. mai	70
Leonid Kožajev	10. mai	81	Heino Sepp	20. mai	70
Heldur Mäger	25. mai	80	Harivald Haljas	25. aprill	65
Peedo Läll	30. mai	80	Esko Tapiainen	29. mai	65
Mai Endla	5. mai	79	Aivo Sildnik	19. mai	60
Mati Lasn	12. mai	79	Tiina Larven	3. aprill	50
Peeter Tamm	8. aprill	78	Aare Jõumees	21. aprill	50
Aare Puis	19. aprill	78	Heiki Roots	8. mai	50
Helmut Talu	27. mai	78			

Esi- ja tagakaane foto: Peep Käspre

EML ajalehe "Mesinik" järgmine number 3 (113) ilmub juunis 2019.

Kaastööd, teated ja reklaam saata aadressil: J. Vilmsi 53G, 10147 Tallinn (EML) või e-postiga: aleksander.kilk@ttu.ee või linask@neti.ee.

EML kontakttelefonid: 529 3589 (A. Kilk) või 5307 7778 (EML kontor, J.Vilmsi 53G, 10147 Tallinn; teispäeviti ja reedeti kell 10-16).

Mesindusalane teave Internetis: www.mesinikeliit.ee; www.mesindus.ee; www.mesindusprogramm.eu.

**Eesti mesinduse arendamist toetab käesoleval ajal Euroopa Liit
mesindusprogrammi 2017-2019 kaudu.**